

Az érintettek jogai az Európai Unióban

Jelige: Concordia

Tartalomjegyzék

I.	Bevezetés	3.
	1. <i>A személyes adatok védelmének jelentősége.....</i>	<i>4.</i>
	2. <i>Rendelet, nem irányelv.....</i>	<i>7.</i>
	3. <i>Az adatvédelmi reform hatása a polgárok jogaira</i>	<i>9.</i>
	4. <i>Alapjogi vonatkozások.....</i>	<i>10.</i>
II.	Az érintettek jogai	13.
	1. <i>Átláthatóság.....</i>	<i>13.</i>
	1.1. <i>Átlátható tájékoztatás és kommunikáció</i>	<i>13.</i>
	1.2. <i>Az érintett jogainak gyakorlására vonatkozó eljárások és mechanizmusok.....</i>	<i>14.</i>
	1.3. <i>A címzettekhez kapcsolódó jogok</i>	<i>15.</i>
	2. <i>Tájékoztatás és az adatokhoz való hozzáférés</i>	<i>15.</i>
	2.1. <i>Az érintett tájékoztatása</i>	<i>15.</i>
	2.2. <i>Az érintett hozzáférési joga és helyesbítéshez való joga</i>	<i>16.</i>
	3. <i>„Felejtéshez való jog”</i>	<i>17.</i>
	3.1. <i>A „felejtéshez való joghoz” kapcsolódó jogesetek.....</i>	<i>18.</i>
	3.2. <i>A „felejtéshez való jog” értékelése</i>	<i>21.</i>
	4. <i>Az adathordozhatósághoz való jog.....</i>	<i>24.</i>
	5. <i>A kifogásoláshoz való jog és a profilozás</i>	<i>27.</i>
	5.1. <i>A kifogásoláshoz való jog.....</i>	<i>27.</i>
	5.2. <i>Profilalkotáson alapuló intézkedések.....</i>	<i>28.</i>
	6. <i>Korlátozások</i>	<i>30.</i>
III.	Jogorvoslat, felelősség és szankciók.....	31.
	1. <i>A felügyelő bizottsághoz címzett panasz benyújtásához való jog</i>	<i>31.</i>
	2. <i>A felügyelő hatósággal szembeni bírósági jogorvoslathoz való jog.....</i>	<i>32.</i>
	3. <i>Az adatkezelővel vagy –feldolgozóval szembeni bírósági jogorvoslathoz való jog</i>	<i>32.</i>
	4. <i>A kártérítéshez való jog és a felelősség.....</i>	<i>32.</i>
	5. <i>Szankciók és közigazgatási szankciók</i>	<i>33.</i>
IV.	Következtetések	35.
V.	Források	37.

I. Bevezetés

A dolgozat célja, hogy felvázolja az Európai Bizottság legújabb adatvédelmi reformjának az érintettekre gyakorolt hatását. A globalizációnak és a technológia gyors fejlődésének köszönhető, hogy az adatvédelem egyre inkább előtérbe kerül a mindennapokban. Az Internet térnyerésével például a mindennapi élet részévé vált a közösségi portálokön történő információ-megosztás, ezen kívül átalakult a személyes adatok gyűjtésének, hozzáférhetőségének, felhasználásának és továbbításának módja is. Ahhoz, hogy az érintettek tényleges ellenőrzést gyakorolhassanak adataik felett, az egész Unióra kiterjedő, korszerű és következetes szabályokra van szükség. A személyek alapvető jogainak tiszteletben tartása megköveteli az egységes és világos adatvédelmi szabályok alkalmazását és harmonizációját az Európai Unióban. Fontos megvizsgálni, hogy az új jogi keret (a Bizottság által javasolt általános adatvédelmi rendelet)¹ milyen módon képes saját adataik ellenőrzését biztosítani az állampolgárok számára. A dolgozat a rendelet hatásaira, az érintettek jogaira és az adatkezelők kötelezettségeire összpontosít.

Jelentős változás a korábbi szabályozáshoz képest a jogforrási forma, a rendelet, amely átültetés nélkül is teljes egészében kötelező, közvetlenül alkalmazandó és közvetlenül hatályos valamennyi tagállamban. Az adatvédelem alapelveinek lefektetésével és a korábbi szabályozás² bővítésével együtt ezért egységesebb szabályozást biztosít az érintettek számára az új javaslat. Az 1995-ös uniós adatvédelmi szabályokhoz képest kulcsfontosságú változások magukban foglalják az adatkezelés átláthatóságának növelését, az adatkezelő tájékoztatási kötelezettségeinek szigorodását az érintettek felé, az érintettek adatok hordozhatóságához való jogát, a hozzájárulás szabályainak szigorodását. Az újítként megjelenő „személyes adatok tárolásának megszüntetése” az érintetteknek különösen azt a jogot biztosítja, hogy személyes adataikat töröljék, és ne kezeljék akkor, ha az adatok megőrzésére jogalap már nem áll fenn. Ezen új szabályt a „felejtéshez való jogként” említik a források, amellyel kapcsolatban sok eltérő álláspont alakult ki, így a dolgozatban nagyobb hangsúlyt fektettem e szabály értékelésére. Ezek és a további változások is a magánélet védelmének erősítését szolgálják, és lendületet adnak az európai digitális gazdaság fejlődésének. Érdeemes áttekinteni, hogy a fent említett messze nyúló változásoknak milyen hatása lehet EU-szerte.

¹ Javaslat Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról (általános adatvédelmi rendelet) Brüsszel, 2012.1.25. COM(2012) 11 final. p.43.

² Az Európai Parlament és a Tanács 95/46/EK irányelve (1995. október 24.) a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról

1. A személyes adatok védelmének jelentősége

A személyes adat az érintettre vonatkozó bármely információt jelenti.³ Ebbe bele tartozik minden az adott egyén magánéletével, szakmai vagy közéleti tevékenységével kapcsolatos információ. Ez bármi lehet, például név, fotó, e-mail cím, banki adatok, egészségügyi információk, közösségi oldalakon megjelenő üzenetek, vagy akár a számítógép IP címe is. Akkor alkalmazandók az uniós adatvédelmi szabályok, ha ezen adatok alapján egy személy közvetlenül vagy közvetve azonosítható.⁴ Az uniós szabályozás, csakúgy, mint a magyar, megkülönbözteti az adatkezelő és adatfeldolgozó fogalmát, ám nem tesz különbséget az adatkezelés és adatfeldolgozás között. Dolgozatom írásakor elsősorban a javaslat szövegét vettem alapul, mely az adatfeldolgozás fogalmát⁵ használja ugyan, de ez a magyar szabályozás adatkezelés fogalmának⁶ fele meg, ezért a javaslatban szereplő adatfeldolgozást tágabban, az adatkezelés szinonimájaként kell érteni a dolgozat olvasásakor.

Manapság az adat óriási gazdasági és társadalmi értéket képvisel. Az emberek és eszközök digitális hálózatokkal vannak összekötve. Az adatok generálása, közvetítése, megosztása és az adatokhoz való hozzáférés ma már mindennapi jelenség. Ezzel egy időben az „adat áradat” adatvédelmi aggályokat vet fel. Annak érdekében, hogy az adatok előnyös hasznosítása és az egyének magánéletének védelme között egyensúlyt teremtsenek, az uniós szabályok alkotóinak figyelembe kell venniük a legalapvetőbb adatvédelmi szempontokat, koncepciókat. Ahogy az információ sokszorozódik, és az egész világ körül megosztásra kerül, egyre nehezebbé válik az adatbiztonság és a magánélet védelmének biztosítása.⁷

³ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete 4. cikk (2) bekezdés

⁴ Európai Bizottság: Miért van szükségünk uniós adatvédelmi reformra? http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/1_hu.pdf 2012.02.03. p.1.

⁵ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete 4. cikk (3) „adattfeldolgozás”: a személyes adatokon vagy adatállományokon automatikus vagy nem automatikus módon végzett bármely művelet vagy műveletek összessége, azaz gyűjtés, rögzítés, rendszerezés, strukturálás, tárolás, átalakítás vagy megváltoztatás, visszakeresés, betekintés, felhasználás, közlés, továbbítás, terjesztés vagy egyéb módon történő hozzáférhetővé tétel révén, összehangolás vagy összekapcsolás, zárolás, törlés, illetve megsemmisítés

⁶ 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról 3. §

10. adatkezelés: az alkalmazott eljárástól függetlenül az adatokon végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így különösen gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, lekérdezése, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adatok további felhasználásának megakadályozása, fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők (pl. ujj- vagy tenyérnyomat, DNS-minta, íriszkép) rögzítése

⁷ Omer Tene/Jules Polonetsky: Privacy in the Age of Big Data

<http://www.stanfordlawreview.org/online/privacy-paradox/big-data> 2012.02.02.

Az Európai Unióban az adatvédelem szabályozása szempontjából a legfontosabb jogforrás az 1995-ben elfogadott adatvédelmi irányelv.⁸ Ezt, a még ma is hatályos uniós személyes adatvédelmi irányelvet 1995-ben fogadták el, amikor a két legfőbb célkitűzés az adatvédelemhez való alapvető jog tiszteletben tartása és a személyes adatok tagállamok közötti szabad áramlásának biztosítása volt.⁹ Az irányelvet nagyrészt az Internet térhódítása előtti időszakban dolgozták ki, mikor még csak kevesebb, mint a lakosság 1%-a használta az Internetet Európában.¹⁰ A változásokra és újításokra a gyors technológiai fejlődés miatt van szükség. 1995 óta az adatmegosztás és adatgyűjtés mértékének rendkívüli növekedése új kihívásokat állított a személyes adatok védelme elé, ezen felül egyre több felhasználó tesz személyes információt globálisan is hozzáférhetővé.¹¹ Említést érdemel például a közösségi oldalak (social networking sites), a számítási felhő (cloud computing), és a helymeghatározáson alapuló szolgáltatások (location-based services) térnyerése, melyek használatával digitális nyomot hagy a felhasználó maga után.¹²

Az új kommunikációs módszerek (pl. a közösségi portálok, blogok)¹³ elterjedése változtatott azon, hogy az emberek hogyan osztanak meg másokkal információt magukról. A számítási felhő (cloud computing) elterjedésével az adatokat már nem a személyi számítógép tárolja, hanem távoli szerverek végzik ezt a feladatot. A számítási felhő lehetővé teszi, hogy az egyik országban kezelt adatokat egy másik országban tárolják, továbbá ezen adatokhoz egy harmadik országból is hozzáférhessenek.¹⁴ Ezért nemzetközi szinten is szükség van a személyes adatok védelmére, olyan alapelvekre, melyek megkönnyítik a személyes adatok határokon átnyúló áramlását, miközben biztosítható az adatok magas szintű és állandó védelme.¹⁵

Naponta 250 millió ember használja az Internetet Európa szerte.¹⁶ Különösen jellemző ez az online aktivitás a fiatalokra, akik a közösségi portálokat előszeretettel látogatják.¹⁷ Az

⁸ 95/46/EK irányelv

⁹ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete p.1.

¹⁰ Peter Bright: Europe proposes a “right to be forgotten” <http://arstechnica.com/tech-policy/news/2012/01/eu-proposes-a-right-to-be-forgotten.ars> 2012.01.26.

¹¹ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete p.1.

¹² Európai Bizottság: Miért van szükségünk uniós adatvédelmi reformra? p.1.

¹³ A blogokról és az adatvédelemről ld. bővebben: Karen Lawrence Öqvist: Virtual Shadows. Your Privacy in the Information Society. GB, BCS, 2009. pp. 47-79.

¹⁴ Európai Bizottság: Hogyan erősíti az adatvédelmi reform a polgárok jogait? http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/2_hu.pdf 2012.02.03. p.1.

¹⁵ Európai Bizottság: Miben fogja az uniós adatvédelmi reform megkönnyíteni a nemzetközi együttműködést? http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/5_hu.pdf 2012.02.03. p.1.

¹⁶ Európai Bizottság: Hogyan erősíti az adatvédelmi reform a polgárok jogait? p.1.

megállapítható, hogy a fiatalok egyre növekvő számban tagjai a közösségi portáloknak, ezzel együtt vitatható, hogy felelősségteljesen rendelkeznek-e személyes adataikkal és tisztában vannak-e a tetteik hosszú távú hatásaival.¹⁸ Amit ma feltöltenek az Internetre, az később megkérdőjelezheti a hitelképességüket vagy befolyásolhatja a foglalkoztatási kilátásaikat. Az új szabályok segíthetnek a fiatal felhasználóknak e hátrányos következményeket elkerülni és jó hírnevüket megőrizni.¹⁹

Mivel a közösségi oldalak hatalmas mennyiségű személyes adatot kezelnek, a felhasználók gyakran nehézségekbe ütköznek, ha adataikat el akarják távolítani az online felületről.²⁰ A „felejtéshez való jog” lehet az eszköz arra, hogy ha valaki nem szeretné, hogy adatait a továbbiakban is feldolgozzák, és ha tárolásukat semmi sem indokolja, az adatok törlésre kerülnek. A „felejtéshez való joggal” kapcsolatban érdemes megemlíteni egy esetet, amikor is egy osztrák jogászhallgató az egyik közösségi portáltól kikért minden információt, amit az oldal a felhasználói profiljában nyilvántartott róla. Kérésére 1224 oldalnyi információt kapott meg, köztük olyan évekkel korábban feltöltött fotókat, üzeneteket és bejegyzéseket is, amelyek közül többről úgy gondolta, hogy már rég törölte őket az oldaláról. Ez mutatja, hogy a közösségi oldal sokkal több információt gyűjtött össze róla, mint a felhasználó gondolta, és továbbra is tárolta azokat a felhasználó által törölt adatokat, amelyekre a közösségi oldalnak egyébként nem is volt szüksége.²¹ A „felejtéshez való jog” biztosítaná, hogy ha valaki nem akarja, hogy személyes adatait továbbra is feldolgozzák, és a feldolgozásra nincsen további alapos indoka az adatkezelőnek, akkor el kell azt távolítani a rendszeréből.²² Különböző okok miatt kérheti valaki, hogy töröljék adatait, ezek közé tartozik, ha az adatra már nincs szükség a feldolgozás céljából, az érintett visszavonta a feldolgozás alapját képező hozzájárulását, a személyes adatok feldolgozásának nincs más jogalapja, az érintett kifogásolja az adatok

¹⁷ A fiatakorúak online önkifejezéséről ld. bővebben: Serge Gutwirth/Yves Poullet/Paul De Hert/Ronald Leenes (szerk.): *Computers, Privacy and Data Protection: an Element of Choice*. Springer, 2011. pp.285-307.

¹⁸ European Data Protection Supervisor: *Opinion of the European Data Protection Supervisor*
http://idpc.gov.mt/dbfile.aspx/EDPS_11.pdf 2012.04.12. p.16.

¹⁹ Jerry Brito: *What Europe's „Right to be Forgotten” Has in Common with SOPA*
<http://techland.time.com/2012/01/30/what-europes-right-to-be-forgotten-has-in-common-with-sopa/> 2012.02.10.

²⁰ Bright: *Europe proposes a “right to be forgotten”*

²¹ Európai Bizottság: *Milyen hatással lesz az adatvédelmi reform a közösségi portálokra?*
http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/3_hu.pdf 2012.02.03. p.1.

²² Ibid.

feldolgozását vagy az adatfeldolgozás egyéb okból nem áll összhangban a rendelettel. Főszabály szerint a törlést késedelem nélkül el kell végezni az adatkezelőnek.²³

A „felejtéshez való jog” mellett a beépített adatvédelem (privacy by design) és az alapértelmezett adatvédelem (privacy by default) elve is jelentős újítás. Az adatvédelmi biztosítékokat e szabályok szerint a fejlesztés legkorábbi szakaszától kezdve be kell építeni a termékekbe és szolgáltatásokba. Ezek azt jelentik a közösségi portálok esetében, hogy a magánélet védelmét biztosító alapértelmezés tekintendő normának.²⁴

Ha csak e felsorolt újításokat nézzük, akkor is megállapítható, hogy az EU adatvédelmi reformja olyan új követelményeket fogalmaz meg, melyek az Internet korszakára vannak tervezve, biztosítani fogja azt, hogy a szabályozás időtálló legyen, és megfeleljen a digitális kor igényeinek.²⁵

2. Rendelet, nem irányelv

1995-ben irányelvben rögzítették az adatvédelmi szabályokat az Európai Unióban.²⁶ Az irányelv jogalkotási kötelezettséget ró a tagállamokra, egy célkitűzést rögzít, azonban a forma és az eszközök megválasztását a tagállamokra bízta.²⁷ Irányelvek implementálásánál minden tagállam jogalkotási kötelezettségének eleget téve saját jogszabályt alkot, ám ez sok következetlenséghez és bonyolult szabályozásokhoz vezethet az Unióban, melyek az adminisztratív terhek növekedésével is párosulnak.²⁸ Az EU 27 tagállamában a 27 különböző szabályozás néhol ellentmondásos. Nemcsak az érintettek személyes adatainak védelmére van ez kihatással, hanem a vállalatoknak is szem előtt kell tartaniuk működésük során az eltéréseket. Ez sokszor elrettenti a kis- és középvállalatokat attól, hogy az Unió más tagállamaiban is tevékenykedjenek. A jogbizonytalanság nem biztosít egyenlő védelmet a magánszemélyek számára és ezen kívül a gazdasági növekedést is hátráltatja.²⁹

²³Davis & Gilbert LLP: European Commission Proposes Comprehensive Reform of EU Data Protection Rules http://www.dglaw.com/images_user/newsalerts/AdvMktngPromo_European_Commission_Proposes_Comprehensive_Reform_Of_EU_Data_Protection_Rules.pdf 2012.03.14. p.2.

²⁴ Európai Bizottság: Hogyan erősíti az adatvédelmi reform a polgárok jogait? p.2.

²⁵ Európai Bizottság: Miért van szükségünk uniós adatvédelmi reformra? p.1.

²⁶ Az adatvédelmi jog kialakulásáról és történetéről ld. még bővebben: Jóri András: Adatvédelmi kézikönyv. Budapest, Osiris Kiadó, 2005. pp.21-66.

²⁷ Francoise Gilbert: EU Data Protection Overhaul <http://www.globalprivacybook.com/blog-european-union/223-eu-data-protection-overhaul-new-draft-regulation> 2012.03.07.

²⁸ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete p.5.

²⁹ Európai Bizottság: Hogyan fogja az uniós adatvédelmi reform megerősíteni a belső piacot? http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/4_hu.pdf 2012.02.03. p.1.

A jogbizonytalanság elkerülése végett tehát szükség van a harmonizálásra. Az Európai Bizottság a rendeletet tartja alkalmas formának az új adatvédelmi szabályozásra, mivel az közvetlen hatállyal bír. A rendelet teljes egészében kötelező és közvetlenül alkalmazandó valamennyi tagállamban, nincs szükség implementáló nemzeti jogszabály alkotására, mint az irányelv esetében. Az egyértelműsített uniós adatvédelmi szabályozás és eljárások segítik a jogbiztonság megvalósulását, egyenlő feltételeket alakítanak ki, és biztosítják az adatvédelmi rendelkezések egységes végrehajtását.³⁰

2012. január 22-én jelentette be az adatvédelem egységesítésére vonatkozó szándékokat a Digital-Life-Design konferencián Münchenben Viviane Reding, az Európai Bizottság alelnöke.³¹

Az új jogi keret két jogalkotási javaslatból áll, mely egyike rendelet, a másik pedig irányelv:

1. személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendelet (általános adatvédelmi rendelet) javaslata, valamint
2. a személyes adatoknak az illetékes hatóságok által a bűncselekmények megelőzése, nyomozása, felderítése, büntetőeljárás lefolytatása vagy büntetőjogi szankciók végrehajtása céljából végzett feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló európai parlamenti és tanácsi irányelv javaslata.³²

Az Európai Bizottság szorosan együttműködik az Európai Parlamenttel és a Tanáccsal, hogy megállapodásra jussanak az EU új adatvédelmi keretéről 2012 végéig. A Bizottság az elfogadási folyamat során párbeszédet folytat az összes érdekelt féllel, bevonva a magán- és a közszektor képviselőit. A résztvevők köre kiterjed a rendőrségre, a bírói kar tagjaira, az elektronikus hírközlési szabályozókra, a civil társadalmi szervezetekre, az adatvédelmi hatóságokra és az egyetemi körökre, valamint a szakosított uniós ügynökségekre, így az Eurojustra, az Europolra, az Alapjogi Ügynökségre, és az Európai Hálózat- és Információbiztonsági Ügynökségre is. A párbeszédnek kiemelten fontos szerepe van abban, hogy megfelelő információk álljanak rendelkezésre az adatvédelmi célok eléréséhez. A célok közé tartozik az egyének magas szintű adatvédelme, az uniós gazdaság fejlődésének

³⁰ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete p.5.

³¹ Viviane Reding: The EU Data Protection Reform 2012: Making Europe the Standard Setter for Modern Data Protection Rules in the Digital Age http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-12-26_en.htm 2012.05.07.

³² Az Európai Bizottság rendelet-tervezete p.1.

elősegítése, a közszektor (beleértve a rendőrséget és a bírói kart) működési hatékonysága, valamint az alacsony szintű adminisztratív teher.³³

3. Az adatvédelmi reform hatása a polgárok jogaira

Köszönhetően a fejlődő információs és kommunikációs technológiáknak, az érintettekhez vonatkozó digitális adatok száma gyorsan növekszik. A személyes adatok kezelése ma már a mindennapi életnek a része,³⁴ minden tranzakcióról digitális feljegyzés marad, például bankszámla nyitáskor, Interneten való vásárláskor vagy fényképek Internetre való feltöltésekor is.³⁵ A polgároknak nehézséget okoz az adataikat kontrollálni, pusztán a naponta megosztásra kerülő adatmennyiségre és arra tekintettel, hogy legtöbbször nincsenek tudatában, hogy az adataikat összegyűjtik és kezelik.

2011 áprilisában egy technológiai vállalat adatvédelmi rendszerét rendkívüli támadás érte.³⁶ Ennek következtében 77 millió ügyfél fiókja – nevek, e-mail címek, postacímek, születési idők, jelszavak, felhasználó-azonosítók, vásárlási előzmények és hitelkártyával kapcsolatos információk – került veszélybe. Majdnem egy hét telt el, míg a vállalat elismerte az adatsértést, és tájékoztatta az érintett ügyfeleket. Megállapítható, hogy a bűnözők számára a legkedvezőbb időpont az eltulajdonított adatok felhasználására rögtön a lopás után kínálkozik, mikor a vállalat még nem szerzett tudomást a támadásról és az ügyfelek még nem tudnak az adatsértésről, így nem tehetnek semmit azért, hogy ne érje őket kár.³⁷

Az uniós adatvédelmi szabályok kötelezik a vállalatokat, hogy erősítsék meg a biztonsági intézkedéseiket az adatsértések megelőzése és elkerülése érdekében és haladéktalanul – amennyiben lehetséges, az adatsértés felfedezésétől számított 24 órán belül – értesítsék az adatsértésekről a nemzeti adatvédelmi hatóságot és az érintett személyeket (data breach notification).³⁸

³³ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak. A magánélet védelme az összekapcsolódó világban. 21. századi európai adatvédelmi keret. Brüsszel 2012.1.25. COM(2012) 9 final p.5.

³⁴ Az európaiak 74%-a véli úgy, hogy a személyes adatok kiadása egyre inkább mindennapjaink részévé vált. (359. Eurobarométer Különjelentés) http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_359_fact_hu_en.pdf 2012.04.10.

³⁵ European Commission: Commission Staff Working Paper Impact Assessment http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/sec_2012_72_en.pdf 2012.01.25. p.29.

³⁶ A személyes adatok megsértéséről ld. bővebben: Serge Gutwirth/Yves Poullet/Paul De Hert (szerk.): Data Protection in a Profiled World. Springer, 2010. pp.77-104.

³⁷ Európai Bizottság: Hogyan erősíti az adatvédelmi reform a polgárok jogait? p.1.

³⁸ COM(2012) 9 final p.5.

Az adatvédelmi rendeletről szóló javaslat az online környezetbe vetett bizalom kiépítésében látja a gazdasági fejlődés kulcsát. A bizalom hiánya azzal jár, hogy a fogyasztók vonakodnak az online vásárlástól és új szolgáltatások elfogadásától.³⁹ A nemzeti jogrendszerekben a harmonizáció hiánya és az adatvédelmi hatóságok eltérő hatáskörei megnehezítik bizonyos tagállamokban a polgárok adatvédelmi jogainak gyakorlását, különösképpen, ha az adatfeldolgozás az Interneten, online kontextusban történik.⁴⁰ A bizalom növelése szempontjából fontos, hogy a személyes adatok védelmére vonatkozó szabályozás elvei világos, egyszerű nyelvezettel legyenek írva, és a vállalatok adatvédelmi nyilatkozatainak átláthatónak kell lenniük. A vállalatok kötelesek továbbá érthető és átlátható tájékoztatást adni a személyes adatok felhasználásának módjáról.⁴¹ Az új adatvédelmi szabályok célja tehát az, hogy az állampolgárok kezében legyen saját adataik ellenőrzése, és erősödjön a jogbiztonság mind a gazdasági szereplők, mind a hatóságok számára.⁴²

4. Alapjogi vonatkozások

Egy szabad és demokratikus államban az alapvető jogokat tiszteletben kell tartani és védelemben kell részesíteni. A személyes adatok védelméhez való jog alapvető jog, mely mindenkit megillet az Európai Unióban.⁴³ Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 8. cikke a személyes adatok védelmét alapvető jogként rögzíti, ezen kívül az Európai Unió működéséről szóló szerződés Lisszaboni Szerződés által beiktatott 16. cikkének (1) bekezdése is kimondja, hogy mindenkinek joga van a rá vonatkozó személyes adatok védelméhez. Az adatkezelésre vonatkozó intézkedéseknek hatékonyak, hitelesnek és könnyen hozzáférhetőnek kell lenniük a polgárok számára. A személyes adatok kezelésével járó kockázatokról szóló információt elérhetővé kell tenni, és az adatkezelés feltételeinek átláthatónak és érthetőnek kell lenniük.⁴⁴

A fent említett kitételeknek meg kell valósulnia, ám az Európai Unió Bírósága szerint a személyes adatok védelméhez való jog nem érinthetetlen. Nem abszolút jelleggel kell biztosítani a jog védelmét, hanem a társadalomban betöltött szerepének függvényében. Az adatvédelem szorosan kapcsolódik a magán- és családi élet tiszteletben tartásához.⁴⁵ Ezt tükrözi a 95/46/EK irányelv 1. cikkének (1) bekezdése: „*A tagállamok ezen irányelvnek*

³⁹ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete p.1.

⁴⁰ European Commission: European Commission: Commission Staff Working Paper Executive Summary of the Impact Assessment http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/sec_2012_73_en.pdf 2012.02.25. p.3.

⁴¹ Európai Bizottság: Hogyan erősíti az adatvédelmi reform a polgárok jogait? p.1.

⁴² Az Európai Bizottság rendelet-tervezete p.2.

⁴³ Európai Bizottság: Hogyan erősíti az adatvédelmi reform a polgárok jogait? p.1.

⁴⁴ European Commission: Commission Staff Working Paper Impact Assessment p.30.

⁴⁵ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete p.7.

*megfelelően védik a természetes személyek alapvető jogait és szabadságait, különösen a magánélet tiszteletben tartásához való jogukat a személyes adatok feldolgozása tekintetében”.*⁴⁶

A magánélet védelme és az adatvédelem kulcsfontosságú más alapvető jogok gyakorlásával kapcsolatban is. Az alapszabadságok akkor gyakorolhatóak teljes egészében, ha az egyének nincsenek a hatóságok állandó megfigyelése és felügyelete alatt. A lelkiismereti szabadság, a szólásszabadság, a gyülekezési és egyesülési szabadság, de még a vállalkozás szabadsága is csak akkor gyakorolható hiánytalanul, ha az egyén azt érzi, hogy nem ellenőrzik minden egyes lépését és nem próbálják befolyásolni. Ezen alapszabadságok gyakorlása fontos az összes alapvető jog érvényesülése szempontjából.⁴⁷

Az adatvédelem hazai szabályozása egyrészt az Alaptörvényben, másrészt az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvényben van szabályozva. Mind az információs önrendelkezéshez való jog és az információszabadság minden embert megillető, emberi jogok, kialakulásuk szerint harmadik generációs jogokról van szó, a szabadságjogok közé sorolhatók.⁴⁸

Magyarország Alaptörvényének VI. cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák, míg a (2) bekezdés rendelkezik az információs önrendelkezési jogról és kimondja, hogy mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez. Ezen kívül az Alaptörvény csak arról rendelkezik, hogy a személyes adatok védelméhez és a közérdekű adatok megismeréséhez való jog érvényesülését sarkalatos törvénnyel létrehozott, független hatóság (Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság) ellenőrzi.⁴⁹ Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény az, mely Magyarországon - az információs önrendelkezési jog és az információszabadság biztosítása mellett - részletesen szabályozza a személyes adatok védelmét, valamint a közérdekű és a közérdekből nyilvános adatok megismeréséhez és terjesztéséhez való jog érvényesülését, ezen kívül az e szabályok ellenőrzésére hivatott hatóság létrehozását.

⁴⁶ 95/46/EK irányelv 1. cikk (1) bekezdés

⁴⁷ European Commission: Commission Staff Working Paper Impact Assessment p.30.

⁴⁸ Chronowski/Drinóczi/Petrétei/Tilk/Zeller: Magyar alkotmányjog III. Alapvető jogok. Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó, 2010. p.100.

⁴⁹ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) VI. cikk (1)-(3) bekezdés

Németországban nagy hagyománya van az adatvédelemnek, nem meglepő tehát, hogy a német alkotmánybíróság egyik bírása, Johannes Masing kritikával illette a Bizottság javaslatát: a rendelet hatályba lépésével - az uniós jog elsőbbségére tekintettel - nem lehetne tovább alkalmazni a német alapvető jogokra vonatkozó speciális nemzeti rendelkezéseket, ez pedig a nemzeti alkotmánybíróság joghatóságának korlátozásával is járna. Mivel a javaslat hatálya kiterjed a közigazgatásra is, e szuverén adatfeldolgozás kikerülne a nemzeti alkotmánybíróságok felügyelete alól.⁵⁰

A változás azért fontos, mert uniós szinten nincsen olyan szintű jogorvoslatra lehetőség, mely a német vagy más tagállami alkotmányjogi panaszhoz hasonlítható. Ezen kívül az Európai Unió Bíróságának alapjogi gyakorlata - annak ellenére, hogy az alapvető jogokra vonatkozóan nagyszámú esetjoggal rendelkezik - nincsen elég következetesen és megfelelően kidolgozva, nem úgy, mint a nemzeti alkotmánybíróságok vagy az Emberi Jogok Európai Bírósága esetében. Az anyagi jogot illetően a nemzeti jogalkotók aggodalma az, hogy nagyrészt ki lennének zárva azon speciális rendelkezések elfogadásából, melyek az általános adatvédelmi elveket konkretizálnák.⁵¹

Ugyan Németországban, vagy azon más tagállamokban, ahol az adatvédelemnek szintén nagy hagyománya van, a javaslatot visszalépésként értékelhetik,⁵² de véleményem szerint a Bizottság indokai érthetőek és elfogadhatóak, mivel a célja az, hogy közelítse az eltérő tagállami szabályozásokat egymáshoz, arra való tekintettel, hogy a jelenlegi adatvédelmi gyakorlat alapján a védelem szintjei között eltérés van a tagállamokban.

⁵⁰ Gerrit Hornung: A General Data Protection Regulation for Europe? Light and Shade in the Commission's Draft of 25 January 2012 <http://script-ed.org/?p=406> 2012.05.23.

⁵¹ Ibid.

⁵² Ibid.

II. Az érintettek jogai

A technológiai fejlődésnek köszönhetően nő a személyes adatok gyűjtése, felhasználása és átadása. Ezek a műveletek rendkívül bonyolultak, és átláthatatlanok tudnak lenni, ezért az egyének nincsenek mindig tisztában azzal, hogy ki gyűjti az adataikat, vagy hogy milyen módon tudnak ellenőrzést gyakorolni az adatkezelés felett. Ennek egy szemléletes példája az online hirdetőik gyakorlata, akik monitorozzák az egyén Internet böngészési tevékenységeit, (például "cookie" használatával) a célzott reklám érdekében. Amikor a felhasználó egy honlapot böngész, nem számít arra, hogy egy harmadik fél naplózza a látogatást és felhasználói nyilvántartást hoz létre az adatokból, melyek az egyén életmódjára is utalnak.⁵³ Az érintettek jogainak szabályozása központi eleme a hatékony adatvédelemnek. Az egyre összetettebb, digitalizált világban az érintettek jogainak megerősítésére mindenképp szükség van.⁵⁴

1. Átláthatóság

1.1. Átlátható tájékoztatás és kommunikáció

A Bizottság javaslatának 11. cikke tartalmazza az átlátható, könnyen hozzáférhető és érthető tájékoztatás kötelezettségét az adatkezelők számára.⁵⁵ Az átláthatóság lehetővé teszi az adatvédelmi elvek megvalósulását és a jogok gyakorlását, mivel az érintettek csak akkor tudják jogaikat érvényesíteni, ha tudatában vannak annak, hogy adataikat kezelik.⁵⁶

Az adatkezelőnek a személyes adatok feldolgozása tekintetében átlátható és könnyen hozzáférhető politikákkal kell rendelkeznie. Ezen kívül az adatkezelő a személyes adatok feldolgozására vonatkozó tájékoztatást és értesítést - különösen a kifejezetten gyermekeknek szóló tájékoztatást - az érintett részére érthető formában, az érintett befogadóképességének megfelelő, világos és közérthető nyelven kell nyújtania.⁵⁷ Az online szolgáltatási feltételek és adatvédelmi tájékoztatók nem mindig érthetőek és világosak, ezért is előremutató és jelentős

⁵³ European Data Protection Supervisor: Opinion of the European Data Protection Supervisor p.16.

⁵⁴ European Data Protection Supervisor: Opinion of the European Data Protection Supervisor on the Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – "A comprehensive approach on personal data protection in the European Union" http://idpc.gov.mt/dbfile.aspx/EDPS_11.pdf 2012.04.12. pp.15-16.

⁵⁵ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete p.9.

⁵⁶ European Data Protection Supervisor: Opinion of the European Data Protection Supervisor p.16.

⁵⁷ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete 11. cikk (1)-(2) bekezdés

az érintett befogadóképességének megfelelő, világos és közérthető nyelven történő tájékoztatás követelményének rögzítése.⁵⁸

1.2. Az érintett jogainak gyakorlására vonatkozó eljárások és mechanizmusok

A 12. cikkben a javaslat az érintett jogainak gyakorlásához szükséges eljárásokat és mechanizmusokat részletezi, melyek kialakítása az adatkezelő kötelessége. A szükséges eljárásokat az alábbi jogok gyakorlásához kell kialakítani: a tájékoztatáshoz való jog, a hozzáférési jog, a helyesbítési jog, a személyes adatok tárolásának megszüntetéséhez és a törléshez való jog, az adathordozhatósághoz való jog és a kifogásoláshoz való jog gyakorlásához. Az adatkezelő továbbá az e tevékenységek iránti kérelmek megkönnyítésére szolgáló mechanizmusokat biztosítja. Ha a személyes adatokat automatizált módon dolgozzák fel, az adatkezelő biztosítja a kérelmek elektronikus úton történő benyújtásának lehetőségét is.⁵⁹ Az elektronikus tájékoztatással kapcsolatban szükség van arra, hogy biztonságos módon valósuljon meg az adatok továbbítása. Ezért is említhetők meg a bankszektorból származó vélemények, melyek szerint szükség lenne az érintettek azonosítására a tájékoztatást megelőzően azért, hogy megakadályozhassák az esetleges adatsértéseket.⁶⁰

Főszabály szerint az adatkezelő legkésőbb a kérelem beérkezésétől számított egy hónapon belül írásban tájékoztatja az érintettet arról, hogy történt-e intézkedés, valamint szolgáltatja a kért információt. E tájékoztatás és a kérelemre tett intézkedések térítésmentesek. Abban az esetben, ha az adatkezelő megtagadja, hogy az érintett kérelmére intézkedéseket foganatosítson, tájékoztatja az érintettet az elutasítás okairól, valamint a felügyelő hatósághoz címzett panasz és a bírósági jogorvoslati kérelem lehetőségéről. Amennyiben a kérelmek egyértelműen túlzóak, különösen ismétlődő jellegük miatt, az adatkezelőnek kell ezt bizonyítania, és ha e bizonyítás sikeres, díjat számíthat fel a tájékoztatásért vagy a kért intézkedés megtételéért, vagy visszautasíthatja a kért intézkedés megtételét.⁶¹

⁵⁸ European Digital Rights: Position on the Regulation on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (General Data Protection Regulation) http://edri.org/files/1012EDRi_full_position.pdf 2012.11.10. p.16.

⁵⁹ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete p.9.

⁶⁰ European Banking Federation: EBF Position on the European Commission's Proposal for a Regulation on the Protection of Individuals with Regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of such Data (General Data Protection Regulation) <http://www.ebffe.eu/uploads/documents/positions/RetailFinance/23%20May%202012-D0208G-2012-Draft%20EBF%20position%20on%20data%20protection.pdf> 2012.11.08. p.7.

⁶¹ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete 12. cikk (2)-(4) bekezdés

1.3. A címzettekhez kapcsolódó jogok

A javaslat 13. cikke a 95/46/EK irányelv 12. cikkének c) pontja alapján a címzettek tekintetében biztosít jogokat, amelyeket kiterjeszt a közös adatkezelőkre és adatfeldolgozókra is.⁶² Ennek értelmében az adatkezelő köteles minden olyan címzettet tájékoztatni a helyesbítési jog és a személyes adatok tárolásának megszüntetéséhez és a törléshez való jog gyakorlása következtében végzett valamennyi törlésről vagy zárolásról, akivel/amellyel az adatot közölték, kivéve, ha ez lehetetlennek bizonyul, vagy aránytalanul nagy erőfeszítést igényel.⁶³ E szabály értelmezésekor véleményem szerint a jogbizonytalanság elkerülése végett fontos annak pontosítása, hogy mi minősül „aránytalanul nagy erőfeszítésnek”.

2. Tájékoztatás és az adatokhoz való hozzáférés

2.1. Az érintett tájékoztatása

Az adatkezelők tájékoztatási kötelezettségét a javaslat 14. cikke tartalmazza, mely a 95/46/EK irányelv 10. és 11. cikkét kibővíti.⁶⁴ Az adatkezelőnek legalább az alábbiakról tájékoztatnia kell az érintettet: az adatkezelő elérhetősége; az adatfeldolgozás céljai; a személyes adatok tárolásának időtartama; azon jog megléte, hogy az érintett kérelmezheti az adatkezelőtől a rá vonatkozó személyes adatokba való betekintést, azok helyesbítését vagy törlését, vagy kifogásolhatja az ilyen személyes adatok feldolgozását; a felügyelő hatósághoz címzett panasz benyújtásának joga és a felügyelő hatóság elérhetősége; a személyes adatok címzettjei; az adatkezelő harmadik országba vagy nemzetközi szervezet részére történő adattovábbítási szándéka esetén az e harmadik ország vagy nemzetközi szervezet által biztosított védelem szintje; az érintett vonatkozásában a tisztességes feldolgozás biztosításához szükséges minden további tájékoztatás, tekintettel a személyes adatok gyűjtésének különös körülményeire.⁶⁵ E szabályozás átfogó, új elemként tartalmazza a felügyelő hatósághoz címzett panasz benyújtásának jogáról való tájékoztatás követelményét, mely véleményem szerint hasznos az érintettek számára. Az Európai Fogasztóvédelmi Szervezet ezen újítást üdvözli, továbbá a

⁶² Az Európai Bizottság rendelet-tervezete p.9.

⁶³ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete 13. cikk

⁶⁴ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete p.9.

⁶⁵ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete 14. cikk (1) bekezdés

lista bővítését is javasolja, megállapításuk szerint érdemes lenne a fogyasztókat tájékoztatni a felügyelő hatósághoz címzett panasz benyújtásának eljárási szabályairól.⁶⁶

2.2. Az érintett hozzáférési joga és helyesbítéshez való joga

A javaslat az érintett számára a személyes adataihoz való hozzáférés jogát a 15. cikkben biztosítja. A 95/46/EK irányelv 12. cikkének a) pontját olyan új elemekkel egészíti ki a javaslat, mint például az érintettek tájékoztatása a tárolási időtartamról, az adatok helyesbítéséhez és törléséhez, valamint a panasz benyújtásához való jogról.⁶⁷

Ahhoz, hogy az egyén a személyes adatait ellenőrizhesse, tisztában kell lennie azzal, hogy adatait ki kezeli, milyen jogalapon, hol, milyen célból és mennyi ideig. Az is fontos, hogy az érintettek tudják azt, hogy milyen jogokkal rendelkeznek adataik feldolgozásával kapcsolatban.⁶⁸ Különbség van a tagállamok szabályozásai között azon a téren, hogy az érintettek milyen könnyen tudnak hozzáférni adataikhoz. Egyes tagállamokban az adatkezelők díjat kérhetnek az adatokhoz való hozzáférés biztosításáért, míg máshol ez térítésmentes. Egyes tagállami szabályozások határidőt szabnak az adatkezelőknek, míg máshol nincs ilyen megállapítva, ami azonban parttalanná teheti az érintett hozzáférési jogát. Ezen eltérések kiküszöbölése szükséges, erre tesz kísérletet az egységes szabályozás bevezetésével az EU.⁶⁹

A javaslat értelmében az érintett kérelmet nyújt be arra vonatkozóan, hogy személyes adatainak feldolgozása folyamatban van-e, és erről az adatkezelő tájékoztatást ad. Tájékoztatás az alábbiakról nyújtandó: az adatfeldolgozás célja, az érintett személyesadatkategóriák, a címzettek, a személyes adatok tárolásának időtartama, a helyesbítéshez, törléshez, vagy személyes adatok feldolgozásának kifogásolásához való jog, a felügyelő hatósághoz címzett panasz benyújtásának joga, értesítés az adatfeldolgozás alatt álló személyes adatokról és az azok forrásával kapcsolatos minden rendelkezésre álló információról, az ilyen feldolgozás jelentősége és várható következményei.⁷⁰

⁶⁶ The European Consumer Organisation: BEUC Position Paper <http://epic.org/privacy/BEUC-Position-Paper.pdf> 2012.11.01. p.18.

⁶⁷ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete p.9.

⁶⁸ European Commission: Commission Staff Working Paper Impact Assessment p.22.

⁶⁹ European Commission: Commission Staff Working Paper Impact Assessment p.27.

⁷⁰ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete 15. cikk (1) bekezdés

A 16. cikk a 95/46/EK irányelv 12. cikkének b) pontján alapul, az érintett helyesbítéshez való jogát határozza meg.⁷¹ A helyesbítéshez való jog magában foglalja a pontatlan személyes adatok helyesbítését és a hiányos személyes adatok kiegészítését.⁷²

3. „Felejtéshez való jog”

A javaslat számos rendelkezése a meglévő irányelv rendelkezéseihez hasonlatos vagy azzal megegyező, mások a nemzeti szabályokban találhatók, de ez nem minden tagállamra igaz. A jelenlegi szabályozás alapján az érintetteknek joga van a hibás, hiányos adatok helyesbítésére. Ez néhány tagállamban, mint például Angliában kiterjed a hibás adatok törlésére is, míg más országokban, például Belgiumban, Németországban vagy Svédországban nem ez a helyzet. A rendelet a törléshez való jogot mindenhol bevezetné, azon helyes adatok esetében is, amelyekre már nincs szükség. Ez a „felejtéshez való jog” („right to be forgotten”), mely a javaslatban a személyes adatok tárolásának megszüntetéséhez való jog néven jelenik meg.⁷³

A „felejtéshez való jogot”, valamint az adatok törléséhez való jogot a javaslat 17. cikke részletezi. E cikk a 95/46/EK irányelv 12. cikkének b) pontjában foglaltakat magyarázza tovább, és meghatározza a személyes adatok tárolásának megszüntetéséhez való jog feltételeit.⁷⁴ Az irányelv szabályozása csak arra tér ki, hogy az érintett számára biztosítani kell azt a jogot, hogy kérhesse azon adatok helyesbítését, törlését vagy zárolását, amelyek feldolgozása nem felel meg az irányelv rendelkezéseinek, különösen, ha az adatok hiányosak vagy hibásak.⁷⁵ Az új javaslat szabályai magukban foglalják az érintettek - a rendelet által meghatározott okokból való - kérelmére rájuk vonatkozó személyes adatok törlését, valamint az ilyen adatok további terjesztésétől való tartózkodást, különösen az érintett által gyermekkorában elérhetővé tett személyes adatok vonatkozásában.⁷⁶ A rendelet által meghatározott okok az alábbiak: az adatokra már nincs szükség az adatgyűjtés vagy más módon történő feldolgozás céljából; vagy az érintett visszavonta a feldolgozás alapját képező hozzájárulását, vagy lejárt az engedélyezett adattárolási időtartam, vagy a személyes adatok feldolgozásának nincs más jogalapja; vagy az érintett kifogásolja a személyes adatok feldolgozását; vagy az adatfeldolgozás egyéb okokból nem áll összhangban a rendelettel.⁷⁷

⁷¹ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete p.9.

⁷² Az Európai Bizottság rendelet-tervezete 16. cikk

⁷³ Bright: Europe proposes a “right to be forgotten”

⁷⁴ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete p.9.

⁷⁵ 95/46/EK irányelv

⁷⁶ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete 17. cikk (1) bekezdés

⁷⁷ Ibid.

A rendelet értelmében, ha az adatkezelő nyilvánosságra hozza a személyes adatokat, meg kell tennie minden ésszerű lépést (a technikai intézkedéseket is beleértve), hogy értesítse az ilyen adatokat feldolgozó harmadik felet arról, hogy az érintett kérte a személyes adat bármely nyilvános internetes linkjének, másolatának vagy másodpéldányának törlését. Abban az esetben, ha az adatkezelő harmadik felet hatalmazott fel az adatok nyilvánosságra hozatalára, az adatkezelő felelősséggel tartozik e nyilvánosságra hozatalért.⁷⁸

3.1. A „felejtéshez való joghoz” kapcsolódó jogesetek

2012-ben a madridi adatvédelmi hatósághoz több mint 100 kérelmet nyújtottak be spanyol állampolgárok azért, hogy adataikat távolítsák el a Google keresési eredményei közül.⁷⁹ Panaszok érkeztek vállalatoktól és személyektől egyaránt. Az egyik ügyben a tarragonai Alfaques kemping panasza az, hogy a Google keresés szörnyű képeket hoz elő a találati listája elején egy 1978-ban történt katasztrófáról. A kemping nem tagadta a fotók valós voltát, de súlyos üzleti károk okozására hivatkozva kérték, hogy távolítsák el a képeket.⁸⁰

A Google arra hivatkozott, hogy a cikkek kiadóit kellene kötelezni, hogy tegyenek eleget a „felejtéshez való jog” által rájuk ruházott kötelezettségnek, ez nem a Google vagy más kereső szolgáltatók feladata lenne.⁸¹

A madridi bíróság az Európai Unió Bíróságát kérte, hogy tisztázza a kereső szolgáltatók felelősségét az ügyben. A felvetett kérdések: A kereső szolgáltatók által végzett indexelés adatkezelésnek minősül-e, amennyiben igen, a kereső szolgáltató adatkezelőnek minősül-e? Ha az előző kérdésre igen a válasz, a nemzeti adatvédelmi hatóságok kérhetik-e közvetlenül a keresőt a „felejtéshez való jogra” hivatkozva, hogy adatokat távolítson el az indexei közül, vagy a hatóságoknak ahhoz a weboldalhoz kell fordulniuk, ahol az adatot megjelentették, és tőlük kérni az adatok eltávolítását? Köteles-e a kereső szolgáltató az ilyen adatokat eltávolítani, ha az adatokat a weboldal jogszerűen publikálta és jogszerűen tartja fenn az oldalt? Az adatvédelem magában foglalja-e az érintettek azon jogát, hogy jogos érdekeik

⁷⁸ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete 17. cikk (2) bekezdés

⁷⁹ Claire Davenport: Spain refers Google privacy complaints to EU's top court
<http://www.reuters.com/article/2012/03/02/us-eu-google-idUSTRE8211DP20120302> 2012.10.03.

⁸⁰ Dajkó Pál: Megégett emberek fényképei: próbaper lehet a Google ellen indított eljárás
http://itcafe.hu/hir/google_spanyolorszag_alfaques_per.html 2012.10.10.

⁸¹ Federica De Santis/Laura Liguori: Could ISPs be Forced to Take Action to Guarantee Individual's "Right to be Forgotten"? From the "Right to be Let Alone" to Control over Personal Data
<http://www.portolano.it/2012/08/could-isps-be-forced-to-take-action-to-guarantee-individuals-right-to-be-forgotten-from-the-right-to-be-let-alone-to-control-over-personal-data/> 2012.10.16.

sérelmére hivatkozva megakadályozzák a kereső szolgáltatókat az információk indexelésében, akkor is, ha ezen információk törvényes eredetűek és pontosak?⁸²

A Google kaliforniai székhelyére hivatkozva a kereseteket amerikai bíróságok előtt szeretné tárgyalni. Uniós állampolgárok ügyeiről lévén szó, az uniós szabályok hatálya kiterjed a Google-re és más kereső szolgáltatókra is, érvelt a spanyol bíróság. A nemzeti bíróság szerint mivel spanyol állampolgárok a felperesek, és az ő spanyol weboldalon található adataikat indexelte a kereső, Spanyolországban közzétett információval kapcsolatban, az érintettek joga, hogy a spanyol bírósághoz fordulhassanak. Ellenkező esetben az amerikai bíróság előtti eljárás az érintetteket hátrányos helyzetbe hozná és megakadályozná a jogaik hatékony védelmét.⁸³

Ha azt a kérdést nézzük, hogy a kereső szolgáltatók mikor minősülnek adatkezelőnek, lényeges utalni az adatvédelmi irányelv 29. cikke alapján létrehozott munkacsoport egy 2008-as véleményére. Az adatvédelmi munkacsoport véleménye⁸⁴ tisztázza, hogy a keresőmotorok mikor minősülnek adatkezelőnek: Ha egy keresőmotor-szolgáltató csupán közvetítőként jár el, az arányosság elve megkívánja, hogy a személyes adatok tartalomhoz kapcsolódó feldolgozása vonatkozásában nem szabad őt elsődleges adatkezelőnek tekinteni. Ezen esetekben az adatszolgáltatók a személyes adatok elsődleges kezelői.⁸⁵ „A személyes adatoknak az indexből és a keresési eredményekből történő eltávolításával kapcsolatban a keresőmotorok elegendő ellenőrzési lehetőséggel rendelkeznek ahhoz, hogy az említett esetekben (akár önállóan, akár másokkal együtt) adatkezelőnek minősüljenek.”⁸⁶ Ez akkor valósulhat meg, ha a szolgáltatók nem kizárólag közvetítőként működnek, hanem kiegészítő szolgáltatásokat is biztosítanak (pl.: a tartalom bizonyos részeit szervereiken tárolják, arcfelismerő technológiákat használnak a képek feldolgozásakor és keresésekor).⁸⁷

⁸² De Santis/ Liguori: Could ISPs be Forces to Take Action to Guarantee Individual's "Right to be Forgotten"? From the "Right to be Let Alone" to Control over Personal Data

⁸³ Digital Civil Rights in Europe: Spanish DPA Asks ECJ on Right to Be Forgotten
<http://www.edri.org/edriagram/number10.5/right-to-be-forgotten-ecj> 2012.10.06.

⁸⁴ 1/2008 vélemény a keresőmotorokkal kapcsolatos adatvédelmi kérdésekről

⁸⁵ Az adatvédelmi irányelv 29. cikke alapján létrehozott munkacsoport: 1/2008 vélemény a keresőmotorokkal kapcsolatos adatvédelmi kérdésekről. Elfogadták 2008. április 4-én
http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2008/wp148_hu.pdf 2012.10.13. p.14.

⁸⁶ Ibid.

⁸⁷ De Santis/ Liguori: Could ISPs be Forces to Take Action to Guarantee Individual's "Right to be Forgotten"? From the "Right to be Let Alone" to Control over Personal Data

Fontos a jövőt illetően az ügyek kimenetele; a „felejtéshez való jog” egyik fontos gyakorlati próbája lehet annak eldöntése, hogy ilyen esetekben vajon kiterjed-e a hatálya a kereső szolgáltatókra, vagy sem.

A Google cégnek az említett eseteken túl több perrel is szembe kell néznie, melyeket a cég keresőjének szókiegészítő funkciója miatt indítottak. A funkció több ember nevét bűncselekményekkel és botrányokkal kapcsolta össze, melyekhez azonban semmi közük nem volt. A Google keresője 2004 óta a Google Suggest nevű szolgáltatással egészült ki. Ez a keresőszavak begépelését teszi egyszerűbbé úgy, hogy keresőszavakat ajánl a felhasználó által beírt kifejezésekhez. A funkciót kezdetben külön kellett bekapcsolni, de a nagy sikerre való tekintettel a Google integrálta a keresőjébe. A szolgáltatás legújabb verziója már közvetlenül a találati oldalra viszi a felhasználót. A megjelenő keresőszó-javaslatokat a rendszer a Google statisztikájából egy összetett algoritmus alapján választja ki. A Google egyik szóvivője szerint „a Suggest algoritmus objektív tényezőket figyelembe véve dolgozik”, az ajánlórendszer a felhasználók által gyakran keresett kifejezéseket veszi előre az ajánlatok között.⁸⁸

Bettina Wulff, Németország korábbi szövetségi elnökének felesége, pert indított a Google ellen, mert nevéhez kapcsolódóan az eszkort, prostituált és vörös lámpás kifejezéseket ajánlotta fel a kereső. A kifogásolt keresőszavak azért kerülhettek ajánlatként az asszony neve mögé, mert a németországi bulvársajtó két éve cikkezik a nő feltételezett múltjáról. Bettina Wulff minden alkalommal tagadta a vádakát, ügyvédei pedig több mint harminc sajtótermékből távolították el a becsületsértőnek ítélt pletykát. Az egykori elnök feleségének jó esélye van, hogy megnyerje a hamburgi bíróságon indított pert, mivel a Google ellen több bíróság is megállapított már kártérítést, vagy kötelezte az algoritmus módosítására.⁸⁹

A Google cég nem kívánt felelősséget vállalni, arra hivatkozva, hogy az ajánlott keresőszavak automatikusan generálódnak a felhasználói szokások alapján. Ennek az állításnak azonban ellentmond az, hogy néhány kifejezés esetében – például pornográf vagy szerzői jogsértéssel kapcsolatos szavak – alkalmaznak szűrést.⁹⁰

⁸⁸ Szedlák Ádám: Beleégetjük az Internetbe a legcikibb ügyeket. <http://www.origo.hu/techbazis/20120911-nem-felejt-a-politikusok-botranyait-a-google-kereso.html> 2012.10.14.

⁸⁹ Ibid.

⁹⁰ Ibid.

3.2. A „felejtéshez való jog” értékelése

A „felejtéshez való joggal” kapcsolatban sok ütköző vélemény látott napvilágot. A szólásszabadság mellett kiálló amerikai jogászok különösen éles kritikával illették a szabályozást. Jeffrey Rosen, a George Washington Egyetem professzora szerint ez a rendelkezés jelenti a legnagyobb veszélyt az Internetes szólásszabadságra nézve a következő évtizedben.⁹¹

Európában a „felejtéshez való jog” gyökerei a francia jogban vannak (*le droit à l’oubli*— „right of oblivion”). E jog biztosítja a bűnöző számára - aki már letöltötte büntetését és rehabilitáltak - hogy kifogással éljen az ellen, hogy az elítélésével és bebörtönzésével kapcsolatos tényeket publikálják. Ezzel szemben Amerikában az ilyen tények publikálása akadálytalanul lehetséges a szólásszabadságra való hivatkozással, melyet az USA alkotmányának első kiegészítése (First Amendment) biztosít.⁹²

A szabályozásban való eltérésekre jó példa az az ügy, mely Németországban van folyamatban, és amelyre Amerikában nem lenne példa. Két német állampolgár, akiket egy híres német író (Walter Sedlmayr) megöléséért ítélték el, és letöltötték büntetésüket, azt kérték, hogy nevüket töröljék az íróról szóló Wikipédia oldalról.

Wolfgang Werlé és Manfred Lauber 1990-ben egy német író megölése miatt váltak hírhedté. Jelenleg a Wikipédiával állnak perben, hogy tetteik feledésbe merülhessenek. A német gyakorlat ugyanis megengedi a bűnöző nevének eltávolítását a hírek beszámolóiból. Érvelésük szerint a bűnözőknek is joguk van ahhoz, hogy reszocializációjuk után stigmatizáció nélkül élhessenek. Nemcsak a Wikipédia német nyelvű oldaláról követelik neveik törlését, hanem az angol nyelvű oldalról is. Mivel az amerikai Wikimédia Alapítvány üzemelteti a Wikipédia internetes lexikont, a német jog kerül itt összeütközésbe az amerikai joggal.

Az amerikaiak az alkotmány első kiegészítésére hivatkoznak.⁹³ A német gyakorlat logikája nem követhető az Internet korában, egy ilyen híres ügyben a feljegyzések kitörlése nem valósítható meg egyszerűen, hiszen egy archivált anyag, mely megjelenése idejében

⁹¹ Jeffrey Rosen: The Right to be Forgotten <http://www.stanfordlawreview.org/online/privacy-paradox/right-to-be-forgotten> 2012.09.10.

⁹² Ibid.

⁹³ John Schwartz: Two German Killers Demanding Anonymity Sue Wikipedia’s Parent http://www.nytimes.com/2009/11/13/us/13wiki.html?_r=1 2012.10.13.

jogszerűen lett közzétéve, egy egyszerű Google kereséssel elérhető. Az ügy még nem zárult le, folyamatban van.⁹⁴

Az amerikai jogászok szólásszabadsággal kapcsolatban felvetett kritikáira véleményem szerint a Bizottság elfogadható és logikus választ adott. A Bizottság felhívta a figyelmet arra, hogy a rendelet megfelelően kívánja támogatni a véleménynyilvánításhoz való jogot és a szólásszabadságot, ezért megjelenik a szabályozásban a „felejtéshez való joggal” kapcsolatban az a kivétel, mely szerint az adatkezelőnek nem kell a személyes adatokat törölni, ha a megőrzésre a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlása, vagy történelmi, statisztikai vagy tudományos célú kutatási célok érdekében szükség van.⁹⁵ Továbbá a Bizottság hangsúlyozta, hogy nem kíván EU-szerte alkalmazandó meghatározást adni arra, hogy mi is a szólásszabadság, ennek a meghatározásáért a tagállamok felelősek. A tagállamok feladata lesz az, hogy pontosabban, és összhangban a nemzeti joggal meghatározzák a rendeletben nevesített kivételeket, például a sajtóra és médiára vonatkozó szabályokat.⁹⁶ Tehát az új adatvédelmi keret megerősíti az egyének adatvédelemhez való alapvető jogait, és eközben biztosítja, hogy tiszteletben tartsák a véleménynyilvánítás és a tájékoztatás szabadságát is.⁹⁷

A közösségi portálokról már korábban is szó esett, velük kapcsolatban is érdemes részletesebben kitérni a „felejtéshez való jogra”.

A Bizottság szerint a közösségi portálok, mint például a Facebook, nem lennének arra kötelezve, hogy minden felhasználójuk összes adatát töröljék. A Bizottság javaslata szerint a „felejtéshez való jog” nem terjed ki azokra az információkra, melyeket a felhasználók kizárólag „ismerőseikkel” osztanak meg. A rendelkezés, mely a közösségi portálokra alkalmazható lenne, a javaslat 2. cikkében, a tárgyi hatály körében van szabályozva. E cikk szerint a rendelet hatálya nem terjed ki a természetes személy által haszonszerzési cél nélkül, kizárólag saját személyes célra vagy háztartási tevékenysége keretében végzett adatfeldolgozásra. Ez alkalmazható azon esetekben, amikor az adatvédelmi beállítások szerint az adatokhoz való hozzáférés csak az „ismerősök” számára lehetséges. További kitétel, hogy

⁹⁴ Schwartz: Two German Killers Demanding Anonymity Sue Wikipedia's Parent

⁹⁵ David Meyer: EU puts Google straight on „right to be forgotten” <http://www.zdnet.com/eu-puts-google-straight-on-right-to-be-forgotten-3040095097/> 2012.11.05.

⁹⁶ Ibid.

⁹⁷ COM(2012) 9 final p.9.

ez csak azokra a szolgáltatókra vonatkozik, amelyeknek nincs tulajdona a tartalmak felett, és felelősséggel sem tartozik a felhasználók által közzétett tartalmakért.⁹⁸

Mint ahogy az adatvédelmi irányelv 29. cikke alapján létrehozott munkacsoport 2008-as véleményében is megfogalmazódott, azok a közösségi portálok és keresőszolgáltatók, melyek ellenőrzést gyakorolnak a tartalmak felett, a feldolgozás feltételei és módja felett, adatkezelőként lépnek fel. Ha és amennyiben ez a helyzet megvalósul, a rendelet hatálya rájuk is kiterjed.⁹⁹

Ezért is nehéz azt megállapítani, hogy mely esetekben kell egy közösségi portálnak a „felejtéshez való jog” szabályainak alávetnie magát, még akkor is, ha a felhasználói beállítások csak az „ismerősöknek” engednek hozzáférést. Ha az online környezetben alkalmazzák a rendelet 2. cikkében tárgyalt „saját használat” elvét, ez nagyon szigorúan lehetne csak alkalmazandó, Kathryn Wynn, adatvédelmi szakértő szerint.¹⁰⁰ Egyetértek a szakértői véleménnyel, mivel - például a Facebook esetében is - nehéz azt megállapítani, hogy mikor tartozik a felhasználók közötti érintkezés a „saját használat” körébe. Főleg, ha arra gondolunk, hogy a felhasználók saját tevékenysége ahhoz vezet, hogy számukra személyre szabott hirdetések jelennek meg a közösségi oldalakon. A kivétel alkalmazása ezért minden olyan esetben akadályba ütközik, ha a közösségi portál nem kizárólag tartalomszolgáltatóként működik, ekkor tehát kiterjed rá a „felejtéshez való jog” alkalmazásának követelménye.¹⁰¹

Ami a kereső szolgáltatókat illeti, a Google több aggályt is felvetett a „felejtéshez való joggal” kapcsolatban. Peter Fleischer, a Google adatvédelmi főnöke hangsúlyozta, hogy manapság az adatokat megosztani és újból közzétenni az Interneten rendkívül egyszerű a felhasználók számára. Ez megnehezíti a tartalmak szolgáltatóinak, hogy a másolt tartalom törlését követelhessék az adatfeldolgozó harmadik féltől. Erre válaszul a Bizottság azt emelte ki, hogy a felhasználók által generált tartalmakat elérhetővé tevő szolgáltatók kötelessége adatkezelőként csak az, hogy - a technikai intézkedéseket is beleértve - megtegyenek minden ésszerű lépést, hogy – azon adatok vonatkozásában, amelyek nyilvánosságra hozatala az adatkezelő felelősségi körébe tartozik – értesítse az ilyen adatokat feldolgozó harmadik felet

⁹⁸ Out-Law.com: „Friends”-only postings not subject to “right to be forgotten” rules, Commission says <http://www.out-law.com/en/articles/2012/february/friends-only-postings-not-subject-to-right-to-be-forgotten-rules-commission-says/> 2012.10.09.

⁹⁹ Ibid.

¹⁰⁰ Ibid.

¹⁰¹ Ibid.

arról, hogy az érintett kérte a személyes adat bármely nyilvános internetes linkjének, másolatának vagy másodpéldányának törlését. Ezen kívül, ha az adatkezelő harmadik felet hatalmazott fel a személyes adatok nyilvánosságra hozatalára, az adatkezelő felelősséggel tartozik e nyilvánosságra hozatalért.¹⁰²

Egy következő érv Fleicher részéről az, miszerint a kereső szolgáltatók – köztük a Google - számára nem szabad korlátozni, hogy milyen információra mutatnak a linkjei az Interneten, míg a weboldal meg nem kérte a kereső szolgáltatót, hogy azt töröljék. Ezt az álláspontot a Bizottság is osztja. A weboldal adatkezelője meg kell tegyen minden ésszerű lépést, hogy felhívja a kereső szolgáltatót, hogy a felhasználó kéri adatai törlését. A Bizottság említi erre egy példát: ha valaki megszünteti tagságát egy labdarúgó klubnál és kéri nevének törlését a honlapról, a honlap tulajdonosának kötelessége azt eltávolítani, és megtenni minden ésszerű lépést annak érdekében, hogy minden más címzett is értesüljön erről, ez magában foglalja például azt, hogy ezután a honlap új indexelése révén a már változott adatokhoz lehessen eljutni a keresés révén.¹⁰³

Ami a közösségi portálokat és a kereső szolgáltatókat illeti, a Bizottság álláspontját tartom elfogadhatónak. Véleményem szerint, az új szabályozásnak meg vannak az eszközei arra, hogy az online adatok védelméhez kapcsolódó kockázatokat kezelni tudja, és ne korlátozza feleslegesen a szolgáltatókat.

4. Az adathordozhatósághoz való jog

A javaslat 18. cikke három bekezdésben rendelkezik az adathordozhatóságról. Az (1) bekezdés az érintettek számára biztosítja, hogy a személyes adatok strukturált és széles körben használt formátumban történő elektronikus feldolgozása esetén az érintettnek joga van arra, hogy kérje az adatkezelőtől a feldolgozás alatt álló adatok széles körben használt elektronikus és strukturált formátumú másolatát, amely lehetővé teszi az érintett általi további használatot.¹⁰⁴ E szabály biztosítja, hogy az érintett az adatok másolatát megkapja, mely a további használat során egyszerűen felhasználható lesz számára.¹⁰⁵

A 18.cikk (2) bekezdése lehetőséget biztosít az érintettek számára, hogy az egyik elektronikus feldolgozó rendszerből egy másikhoz továbbítsák adataikat, anélkül, hogy az adatkezelő ezt

¹⁰² Meyer: EU puts Google straight on „right to be forgotten”

¹⁰³ Ibid.

¹⁰⁴ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete 18. cikk (1) bekezdés

¹⁰⁵ Peter Swire/Yianni Lagos: Why the Right to Data Portability Likely Reduces Consumer Welfare: Antitrust and Privacy Critique. http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2159157 2012.11.02. p.7.

megakadályozná.¹⁰⁶ „Amennyiben a személyes adatokat az érintett bocsátotta rendelkezésre, és a feldolgozás hozzájáruláson vagy szerződésen alapul, az érintett jogosult arra, hogy ezeket a személyes adatokat és az érintett által rendelkezésre bocsátott, automatizált feldolgozó rendszerben tárolt bármely egyéb információt széles körben használt elektronikus formátumban egy másik rendszerbe továbbítsa, anélkül hogy akadályozná a személyes adatok visszavonásával érintett adatkezelőt.”¹⁰⁷

Ez a szabályozás minden olyan szolgáltatásra kiterjed, mely adatok tárolását végzi, így vonatkozik a közösségi portálokra, kép-megosztó szolgáltatókra egyaránt, melyek egyre több fénykép és személyes üzenet online tárolását teszik lehetővé. Ha a felhasználó, aki fényképeket töltött fel egy fotó-megosztó weboldalra, később e fotók tárolására egy másik szolgáltatót kíván használni, e fotók átvitelét mindenféle akadály vagy veszteség nélkül meg kell tudnia valósítani.¹⁰⁸

A 18. cikk (3) bekezdése a Bizottságra ruházza azt a jogot, hogy meghatározza mi az elektronikus formátum, valamint a személyes adatok továbbításához használt technikai szabvány, mód és eljárás.¹⁰⁹ Az adathordozhatósághoz való jog új szabályként jelenik meg a javaslatban, mely előrelépés az érintettek jogainak szabályozása terén, ám mivel új terminológiát használ és nincs vele kapcsolatban kialakult gyakorlat, ez jogbizonytalansághoz vezethet.¹¹⁰ Nincs egyszerű, szabványszerű módja annak a megállapításának, hogy az (1) bekezdésben említett „formátum” pontosan mikor minősül strukturáltnak. Ha a Bizottság egy formátumot strukturáltnak talál, később meg kell azt is állapítania, hogy az széles körben használt-e vagy sem. A Bizottság feladata tehát nem könnyű e téren.¹¹¹ A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság is kifejtette a javaslattal kapcsolatos álláspontjában, hogy az adathordozhatósághoz való jog alkalmas arra, hogy elősegítse az

¹⁰⁶ European Data Protection Supervisor: Opinion of the European Data Protection Supervisor pp.18-19.

¹⁰⁷ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete 18. cikk (2) bekezdés

¹⁰⁸ Európai Bizottság: Hogyan fogja az EU reformja az új technológiai fejleményekhez igazítani az adatvédelmi szabályokat? http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/8_hu.pdf 2012.02.03. p.1.

¹⁰⁹ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete 18. cikk (3) bekezdés

¹¹⁰ Swire/ Lagos: Why the Right to Data Portability Likely Reduces Consumer Welfare: Antitrust and Privacy Critique. p.9.

¹¹¹ Swire/ Lagos: Why the Right to Data Portability Likely Reduces Consumer Welfare: Antitrust and Privacy Critique. p.12.

online szolgáltatók közötti váltást az adatalany számára, ugyanakkor ennek gyakorlati megvalósíthatóságát tovább kell vizsgálni.¹¹²

Azt is fontos konkretizálni az adatkezelők számára, hogy melyek azok a „feldolgozás alatt álló adatok” és „a rendszerben tárolt bármely egyéb információ”, melyekre az adathordozhatósághoz való jog kiterjed.¹¹³ A javaslat hiányossága, hogy erről bővebb felvilágosítást nem nyújt. A felhasználók által generált adatok igen sokfélék. A közvetlenül a felhasználó által írt bejegyzések, feltöltött fényképek bizonyosan az „egyéb információba” tartoznak majd. Viszont az adatkezelők a honlapok üzemeltetésével kapcsolatban metaadatokat gyűjtenek, és analitikai elemzéseket készítenek, melyek többségét oly mértékben aggregálják, hogy arról nem lehet az érintettre következtetni, tehát ezen esetekben a személy nem azonosítható, így a javaslatot nem kell ezen adatok kezelésével kapcsolatban alkalmazni. E két véglet között azonban nagy a mozgástér. Példaként megemlíthető a Facebook, ahol az „ismerőseit” a felhasználó jelöli be, ám a Facebook ehhez sok adatot társít, például megjelölhető, hogy közeli ismerős vagy családtag-e valaki, számon tartja többek között a közösségi oldal a függő kapcsolatokat, a visszautasított ismerősnek jelöléseket és a letiltásokat is.¹¹⁴

Az Európai Parlament Jogi Bizottsága által kiadott vélemény egyenesen javasolja az adathordozhatósághoz való jogot bevezető 18. cikk eltörlését. A véleményben arra hivatkoznak, hogy mivel a javaslat 15. cikkében szereplő hozzáférési jog az érintett személy számára lehetővé teszi az adatfeldolgozás tárgyát képező adatokhoz való hozzájutást, az adathordozhatósághoz való jog nem képez semmilyen hozzáadott értéket a polgárok számára, ezért felesleges.¹¹⁵

Az adathordozhatósághoz való jog azonban eltér a hozzáférési jogtól. Peter Swire és Yianni Lagos tanulmánya szerint az adathordozhatósághoz való jog nagyobb terhet jelent az

¹¹² Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság: A NAIH álláspontja az Európai Bizottság által javasolt új adatvédelmi szabályozással kapcsolatban <http://www.naih.hu/files/NAIH-allaspontja-EU-adatved.pdf> 2012.11.05. pp.1-2.

¹¹³ Swire/ Lagos: Why the Right to Data Portability Likely Reduces Consumer Welfare: Antitrust and Privacy Critique. p.13.

¹¹⁴ Ibid.

¹¹⁵ Európai Parlament: Véleménytervezet a Jogi Bizottság részéről az Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság részére a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre (általános adatvédelmi rendelet) irányuló javaslatról [http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CDUQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.europarl.europa.eu%2FRegData%2Fcommissions%2Fjuri%2Fprojet_avis%2F2012%2F494710%2FJ_URI_PA\(2012\)494710_HU.doc&ei=rFauULuZG4XktQak44CADg&usq=AFQjCNFTBDYzkTEU_Oiy5jJcSOSPuHt2og&sig2=gCpth_wV1szY0hD7aLfwzw](http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CDUQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.europarl.europa.eu%2FRegData%2Fcommissions%2Fjuri%2Fprojet_avis%2F2012%2F494710%2FJ_URI_PA(2012)494710_HU.doc&ei=rFauULuZG4XktQak44CADg&usq=AFQjCNFTBDYzkTEU_Oiy5jJcSOSPuHt2og&sig2=gCpth_wV1szY0hD7aLfwzw) 2012.11.09. p.3.

adatkezelők számára. A mostani szabályozás értelmében az adatkezelők és az érintettek együttműködésével lehetőség van arra, hogy ha például egy érintett az összes adatához hozzá kíván férni, az adatkezelő kérdéssel fordulhat hozzá arra vonatkozóan, hogy mely információt keresi pontosan, és így leszűkítheti adott esetben a tájékoztatási kötelezettségét. Az adathordozhatósághoz való jog esetében viszont garantálni kell az összes adathoz való hozzáférést egy automatizált folyamat révén, akadályozás nélkül.¹¹⁶

Swire és Lagos az adatbiztonságra is felhívja a figyelmet. Kiemelik, hogy egy egyszeri hozzáférés az adatokhoz (például hackertámadás) az érintett minden egyes adatát veszélyezteti, mivel az illetéktelen személy az összes információhoz hozzáférhet egy sikeres belépéssel. Ezért is fontos, hogy az érintett adathordozhatósághoz való joga mellett az adatbiztonság követelménye is megvalósuljon.¹¹⁷

Véleményem szerint az adathordozhatósághoz való jog hasznos újításnak tekinthető, így egyetértek a 29. cikk alapján létrehozott adatvédelmi munkacsoport álláspontjával, mely a javaslat pozitív elemeként értékeli e jogot, és azt az egyének jogainak megszilárdításának eszközeként tünteti fel.¹¹⁸ További előnye az egyszerű adattovábbításnak az egyes szolgáltatók monopolhelyzetének csökkentése és a verseny növelése a piacon.¹¹⁹ Jelenleg, ahogy a technológia folyamatosan fejlődik, a versenyt és a választás lehetőségét nem szabad korlátozni. Az adatok egyszerűbb továbbításával a felhasználó nincs egy adott szolgáltatóhoz kötve mindössze azért, mert kényelmetlen lenne számára adatainak mozgatása.¹²⁰

5. A kifogásoláshoz való jog és a profilozás

5.1. A kifogásoláshoz való jog

Az érintett, egyedi helyzetével kapcsolatos indokok alapján bármikor kifogásolhatja személyes adatainak a feldolgozását. Ez alól kivételt képez, ha az adatkezelő igazolja, hogy a feldolgozást olyan kényszerítő erejű, jogos okok indokolják, amelyek elsőbbséget élveznek az

¹¹⁶ Swire/ Lagos: Why the Right to Data Portability Likely Reduces Consumer Welfare: Antitrust and Privacy Critique. p.37.

¹¹⁷ Swire/ Lagos: Why the Right to Data Portability Likely Reduces Consumer Welfare: Antitrust and Privacy Critique. pp.39-41.

¹¹⁸ A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport: 2012/1. sz. vélemény az adatvédelmi reformjavaslatokról http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2012/wp191_hu.pdf 2012.11.02. p.6.

¹¹⁹ Swire/ Lagos: Why the Right to Data Portability Likely Reduces Consumer Welfare: Antitrust and Privacy Critique. p.3.

¹²⁰ Európai Bizottság: Hogyan fogja az EU reformja az új technológiai fejleményekhez igazítani az adatvédelmi szabályokat? http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/8_hu.pdf 2012.02.03. p.1.

érintett érdekeivel vagy alapvető jogaival és szabadságaival szemben.¹²¹ A javaslat 19. cikkének rendelkezései a 95/46/EK irányelv 14. cikkén alapulnak néhány módosítással.¹²² E módosítások egyike a bizonyítási teherre vonatkozó szabály, mely véleményem szerint az érintettek számára igen kedvező, és melyet Peter Hustinx, európai adatvédelmi biztos is kihangsúlyozott: a javaslat szerint a bizonyítási teher az adatkezelőn van.¹²³ Peter Hustinx kiemelte, hogy jelenleg az érintett lényeges jogos érdekre hivatkozva tiltakozhat az adatkezelés ellen, a javaslat elfogadása után viszont a bizonyítási teher az adatkezelőre száll át és neki kell majd az adatkezeléshez fűződő jogos érdeket bizonyítani.¹²⁴ Az irányelvhez képest egy másik módosítás pedig a személyes adatok közvetlen üzletszerzés érdekében való feldolgozásának kérdése, mely keretében a kifogásoláshoz való jogára az érintett figyelmét érthető módon kell felhívni.¹²⁵

5.2. Profilalkotáson alapuló intézkedések

A javaslat a profilozással kapcsolatban a 20. cikkben részletezi az érintettek jogait. Ezen rendelkezések rögzítik, hogy a természetes személynek joga van ahhoz, hogy ne legyen profilalkotáson alapuló intézkedés alanya: *“Minden természetes személynek joga van ahhoz, hogy ne terjedhessen ki rá olyan intézkedés hatálya, amely e természetes személyre nézve jogi hatással járna, vagy őt jelentős mértékben érintené, és amely kizárólag automatizált feldolgozáson alapul, és amelynek célja a természetes személyre vonatkozó egyes személyes szempontok értékelése, vagy különösen a természetes személy munkahelyi teljesítményének, gazdasági helyzetének, tartózkodási helyének, egészségének, személyes igényeinek, megbízhatóságának vagy viselkedésének elemzése vagy előrejelzése.”*¹²⁶

A rendelkezés a 95/46/EK irányelv 15. cikkének (1) bekezdését veszi alapul, mely az automatizált egyedi döntésekről szól. Ezekhez képest módosított tartalommal és további biztosítékokkal egészül ki, figyelembe veszi továbbá az Európa Tanács profilalkotásra vonatkozó ajánlását.¹²⁷

¹²¹ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete 19. cikk (1) bekezdés

¹²² Az Európai Bizottság rendelet-tervezete p.10.

¹²³ The Greens/European Free Alliance: Hearing on "Data Protection for the Digital Age": The Right to be Forgotten, or: How to Exercise User Rights?
http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/EDPS/Publications/Speeches/2012/12-06-28_DP_Digital_Age_EN.pdf 2012.11.04. p.2.

¹²⁴ Ibid.

¹²⁵ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete p.10.

¹²⁶ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete 20. cikk (1) bekezdés

¹²⁷ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete p.9.

Az Európai Direkt és Interaktív Marketing Szövetség (FEDMA) állásfoglalásában egyetért a Bizottság törekvéseivel, mely szerint megfelelő biztosítékokat kell bevezetni azon automatizált döntések ellen, melyek hátrányos jogkövetkezménnyel járnak, vagy jelentősen befolyásolhatják az érintetteket. Ez vonatkozik természetesen a profilozáson alapuló automatizált döntéshozatalra is. Azonban a FEDMA hangsúlyozza a direkt marketing¹²⁸ előnyeit és értékeit mind az adatkezelők, mind az érintettek számára, és javasolja, hogy a Bizottság tegyen különbséget a hátrányos jogkövetkezménnyel járó és az ilyen negatívumokkal nem járó profilozás között. Véleményük szerint a jogszerű profilozás nem káros tevékenység, a célközönség meghatározására a cégeknek azért van szükségük, hogy megbizonyosodjanak arról, hogy olyan érintettekkel kommunikálnak, akikről valószínű, hogy érdeklődnek a termékeik vagy szolgáltatásaik iránt. Ezzel megelőzhető a fogyasztók idejének vesztegetése. A profilozást továbbá a hűséges vásárlók azonosítására is használják, mely által őket hasznos információkkal tudják ellátni, különleges akciókat és kedvezményeket tudnak számukra biztosítani. A profilozás ezen módja az érintettek egy bizonyos körét érinti, a kínálatnak úgy kell az érintett közösséghez eljutnia, hogy az ne járjon hátrányos jogkövetkezménnyel.¹²⁹

A javaslatban írt rendelkezések csak azokra az esetekre vonatkoznak, amikor az intézkedések „kizárólag” az automatikus feldolgozáson alapulnak. Egyetértek azon véleménnyel, mely szerint fennáll annak a veszélye, hogy az automatikus feldolgozás kitétele könnyen megkerülhető. A döntéshozási folyamatba való pusztán formális emberi beavatkozással már nem beszélhetünk kizárólag automatikus adatfeldolgozásról, viszont ki kell emelni, hogy ha az emberi beavatkozás formális, ez nem lesz hatással az eredményre, így nincs érdemi eltérés a feldolgozási folyamatok között.¹³⁰ Véleményem szerint tehát szükség van a szabályozás további pontosítására.

¹²⁸ A direkt marketing jelentőségéről ld. továbbá: Majtényi László: Az információs szabadságok - adatvédelem és a közérdekű adatok nyilvánossága Budapest, CompLex Kiadó, 2006. pp.312-314.

¹²⁹ Federation of European Direct and Interactive Marketing: FEDMA's position on the European Commission's proposal for a General Data protection Regulation
http://www.fedma.org/fileadmin/documents/Position_Papers/20120725_FEDMA_position_on_Data_Protection_Regulation_-_matching_the_council_text.pdf 2012.10.11. p.2.

¹³⁰ European Commission: Commission Staff Working Paper Impact Assessment p.24.

6. Korlátozások

A javaslat 21. cikke értelmében az EU vagy a tagállamok jogosultak korlátozásokat bevezetni az alapelveket, valamint az érintett jogait illetően. E rendelkezés a 95/46/EK irányelv 13. cikkén, az Alapjogi Chartán és, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményen alapul.¹³¹

A korlátozások bevezetésének meg kell felelnie a szükségesség és arányosság követelményeinek. Kizárólag akkor korlátozhatja az alapelveket vagy az érintettek jogait uniós vagy tagállami jogszabály, ha a korlátozások az alábbiak biztosításához szükségesek: közbiztonság; bűncselekmények megelőzése, nyomozása, felderítése és büntetőeljárás lefolytatása; az Unió vagy a tagállam egyéb közérdeke, különösen az Unió vagy a tagállam fontos gazdasági vagy pénzügyi érdeke, beleértve a monetáris, a költségvetési és az adózási kérdéseket, valamint a piac stabilitásának és integritásának védelmét; a szabályozott foglalkozások esetében az etikai vétségek megelőzése, vizsgálata, felderítése és az ezekkel kapcsolatos eljárások lefolytatása; a fent említett esetekben a közhatalom gyakorlásához kapcsolódó ellenőrzési, felügyeleti és szabályozási tevékenység; az érintett, vagy mások jogainak és szabadságainak védelme.¹³² A szabályozásban írt „az Unió vagy a tagállam egyéb közérdeke” kitételt Peter Hustinx nem találta kellően pontosnak, egyetértett azon véleményével, mely szerint e szabály túlságosan tágan értelmezhető, ezért pontosításra szorul.¹³³

¹³¹ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete p.10.

¹³² Az Európai Bizottság rendelet-tervezete 20. cikk (1) bekezdés

¹³³ The Greens/European Free Alliance: Hearing on "Data Protection for the Digital Age": The Right to be Forgotten, or: How to Exercise User Rights? p.3.

III. Jogorvoslat, felelősség és szankciók

Az érintettek jogainak érvényesítéséhez szükség van hatékony eljárási mechanizmusokra, melyek által a jogok kikényszeríthetők.¹³⁴ Erre azért van szükség, mivel az egyének, beleértve a gyerekeket, különböző káros hatásoknak lehetnek kitéve, főleg az online környezetben. Idetartozik a jó hírnév megsértése vagy akár érheti őket fizikai kár is. A személyazonosság-lopás elkövetéséből még anyagi kár is következhet. A fiatalok számára különösen nagy társadalmi és mentális károkat okozhat a személyes adatok közzététele. A közelmúltban, több esetben is az érzékeny személyes adatok napvilágra kerülése megfélemlítéshez, zaklatáshoz vagy súlyos megalázáshoz vezetett, ami eredményeként az áldozat öngyilkosságot követett el. Csakúgy, mint a személyes adatokat ért sérelmek (data breaches) - melyek egyre gyakoribbak és súlyosabbak - a nagyvállalatok vásárlói adatbázisai ellen elkövetett adatsértések is fenyegetést jelentenek.¹³⁵

A személyes adatok megsértése a rendelet fogalommeghatározása értelmében a biztonság olyan megsértését jelenti, mely a továbbított, tárolt vagy más módon feldolgozott személyes adatok véletlen vagy jogellenes megsemmisítését, elvesztését, módosítását, jogosulatlan felfedését vagy az azokhoz való jogosulatlan hozzáférést eredményezi.¹³⁶

A javaslat nagymértékben leegyszerűsíti azt, ahogyan a polgárok és a vállalkozások az adatvédelmi joggal érintkeznek, az EU-szerte érvényes, egységes szabályozás hatályba lépésével. Az érintettek jogorvoslatához való jogának gyakorlását nagyban megkönnyíti, hogy a saját nemzeti adatvédelmi hatóságukhoz fordulhatnak abban az esetben is, ha személyes adataik feldolgozása nem hazájukban történik. A vállalatoknak csak egy nemzeti adatvédelmi hatósággal kell ügyeiket intézniük, azzal, amely a székhelyük szerinti uniós országban működik, ez az egyablakos ügyintézés (one-stop-shop).¹³⁷

1. A felügyelő bizottsághoz címzett panasz benyújtásához való jog

A rendelet 73. cikke garantálja az érintetteknek a felügyelő hatósághoz címzett panasz előterjesztésének jogát, mely a 95/46/EK irányelv 28. cikkének (4) bekezdésén alapul. A

¹³⁴ European Data Protection Supervisor: Opinion of the European Data Protection Supervisor p.20.

¹³⁵ European Commission: Commission Staff Working Paper Impact Assessment p.29.

¹³⁶ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete 4. cikk (9) bekezdés

¹³⁷EUROPA: Data protection reform: Frequently asked questions

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/12/41&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> 2012.04.10.

szabály kimondja, hogy minden érintettnek joga van panaszt emelni bármely tagállam felügyelő hatóságánál, ha megítélése szerint a rá vonatkozó személyes adatok feldolgozása ellentétes a rendelettel.¹³⁸ Az érintetteken kívül még azon szervek, szervezetek és egyesületek is panaszt terjeszthetnek elő amelyeknek célja az érintettek személyes adatok védelmére vonatkozó jogainak és érdekeinek védelme. A panaszt egy vagy több érintett nevében, bármely tagállam felügyelő hatóságánál benyújthatják. Továbbá az érintett panaszától függetlenül a szerv, szervezet vagy egyesület akkor is jogosult panaszt emelni, ha megítélése szerint a személyes adatok megsértésére került sor.¹³⁹

2. A felügyelő hatósággal szembeni bírósági jogorvoslathoz való jog

A javaslat 74. cikke lehetővé teszi minden természetes vagy jogi személy számára, hogy a felügyelő hatóság rá vonatkozó döntései ellen bírósági jogorvoslatot vehessen igénybe. E szabály a 95/46/EK irányelv 28. cikk (3) bekezdés általános rendelkezésén alapul, mely kimondja, hogy a felügyelő hatóság határozatai bíróság előtt megtámadhatók.¹⁴⁰ Amennyiben az érintettre egy másik tagállam felügyelő hatóságának határozata vonatkozik, mint amelyikben szokásos tartózkodási helye van, lehetőség van arra, hogy az érintett lakóhelye szerinti tagállam felügyelő hatósága az érintett nevében az illetékes felügyelő hatóság szerinti másik tagállam bíróságai előtt indítsa meg az eljárást.¹⁴¹

3. Az adatkezelővel vagy -feldolgozóval szembeni bírósági jogorvoslathoz való jog

A javaslat 75. cikke a 95/46/EK irányelv 22. cikkét veszi alapul. Kiegészíti az irányelv általános rendelkezését, és azt mondja ki, hogy az alperes telephelye vagy az érintett lakóhelye szerinti tagállam bíróságához lehet jogorvoslattal fordulni. Az érintettek számára ez előnyökkel jár, hiszen megkönnyíti joguk érvényesítését azzal, hogy a saját lakóhelyük szerinti bíróság fog ügyeikben eljárni. A bírósághoz fordulás akkor lehetséges, ha az érintett személyes adatait a rendelettel ellentétes feldolgozása következtében megsértették.¹⁴²

4. A kártérítéshez való jog és a felelősség

A javaslat 77. cikke rendelkezik a kártérítéshez való jogról és a felelősségről. A 95/46/EK irányelv 23. cikkéhez képest kiterjeszti ezt a jogot az adatfeldolgozók által okozott károkra is,

¹³⁸ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete 73. cikk (1) bekezdés

¹³⁹ Gilbert: EU Data Protection Overhaul

¹⁴⁰ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete p.15.

¹⁴¹ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete 74. cikk (4) bekezdés

¹⁴² Az Európai Bizottság rendelet-tervezete pp. 15-16.

ezen kívül egyértelművé teszi a közös adatkezelők és közös adatfeldolgozók felelősségét.¹⁴³ A szabály szerint kártérítésre jogosult az elszenvedett károkért az adatkezelővel vagy adatfeldolgozóval szemben mindenki, aki jogellenes adatfeldolgozási művelet vagy a rendelettel összeegyeztethetetlen cselekmény eredményeként kárt szenvedett. Ha az adatfeldolgozásban egynél több adatkezelő vagy adatfeldolgozó vesz részt, ezek egyetemlegesen felelnek a kár teljes összegéért. Részben vagy egészben mentesül e felelősség alól az adatkezelő vagy adatfeldolgozó, ha bizonyítja, hogy nem felelős a kárt okozó eseményért.¹⁴⁴

5. Szankciók és közigazgatási szankciók

A javaslat szankciókról szóló 78. cikke kötelezi a tagállamokat a szankciók szabályainak megállapítására, valamint a szankciók végrehajtására. A 79. cikk tárgyalja a közigazgatási szankciókat. E 79. cikk valamennyi felügyelő hatóságot arra kötelezi, hogy szankcionálja a rendeletben felsorolt közigazgatási szabálysértéseket, és alkalmazza a megállapított bírságokat.¹⁴⁵ Mind a szankcióknak, mind a közigazgatási szankcióknak hatékonynak, arányosnak és visszatartó erejűnek kell lenniük.¹⁴⁶

A javaslat szerint a rendeletnek való első, és nem szándékos meg nem felelés esetén írásbeli figyelmeztetés bocsátható ki, és mellőzhető a szankció kiszabása.¹⁴⁷ A kevésbé súlyos szabályszegések esetében a felügyelő hatóság 250 000 euróig terjedő bírságot alkalmaz, vagy vállalkozás esetén az éves világméretű forgalom legfeljebb 0,5%-át szabhatja ki bírságként. Súlyosabb esetben 500 000 euróig terjedő bírságot, vagy vállalkozás esetén az éves világméretű forgalom legfeljebb 1%-át lehet kiszabni. A felső határ 1 000 000 euróig terjedő bírság, vagy vállalkozás esetén az éves világméretű forgalom legfeljebb 2%-a.¹⁴⁸

A javaslatban leírt bírságok összege sokkal magasabb, mint ami jelenleg kiszabható az Unióban. Nagyon magas összegek vannak meghatározva, ezért is van szükség arra, hogy a javaslat kimondja, hogy a közigazgatási bírság összegének meghatározása során mire kell kellő figyelmet fordítaniuk a felügyelő hatóságoknak. Figyelembe kell venni a jogsértés jellegét, súlyosságát és időtartamát, a jogsértés szándékos vagy gondatlan jellegét, a természetes vagy jogi személy felelősségének szintjét és az e személy által korábban

¹⁴³ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete p.16.

¹⁴⁴ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete 77. cikk (2)-(3) bekezdés

¹⁴⁵ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete p.16.

¹⁴⁶ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete 78. cikk (1) bekezdés, 79. cikk (2) bekezdés

¹⁴⁷ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete 79. cikk (3) bekezdés

¹⁴⁸ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete 79. cikk (4)-(6) bekezdés

megvalósított jogsértéseket, a beépített és alapértelmezett adatvédelemmel kapcsolatban alkalmazott technikai és szervezeti intézkedéseket és eljárásokat, valamint a felügyelő hatóságokkal a jogsértés orvoslása érdekében megvalósított együttműködés szintjét.¹⁴⁹ Egy, a Facebook méretű cégnek - melynek becsült bevétele 4.27 milliárd dollár - a rendelet rendelkezéseinek megsértése 85 millió dollár bírság kiszabását jelenthetné.¹⁵⁰ A Bizottság helyesen mérte fel, hogy nagyobb hangsúlyt kell fektetni a jogsértők üldözésére, így a rendeletben igyekszik olyan eszközökkel felszerelni a végrehajtó szerveket, melyekkel biztosítani tudják a törvény betartását.¹⁵¹ Fontos azonban, hogy a felügyelő hatóságok a közigazgatási szankciók alkalmazásakor valóban az egyedi eset összes körülményeire tekintettel legyenek.

¹⁴⁹ Az Európai Bizottság rendelet-tervezete 79. cikk (2) bekezdés

¹⁵⁰ Allan Swann: Tough new EU data privacy laws revealed – expert reaction
<http://boardroom.cbronline.com/news/tough-new-eu-data-privacy-laws-revealed-expert-reaction250112>
2012.01.30.

¹⁵¹ it law group: proposed EU data protection regulation – January 25, 2012 draft: what us companies need to know <http://www.itlawgroup.com/resources/articles/230-proposed-eu-data-protection-regulation-january-25-2012-draft-what-us-companies-should-know-.html> 2012.01.27.

IV. Következtetések

Az új adatvédelmi csomag bevezetésével EU-szerte érvényes egységes adatvédelmi szabályok lépnek hatályba. A Bizottság javaslatának célja az érintettek jogainak megerősítése. A szabályoknak hatékonynak és következetesnek kell lenniük ahhoz, hogy biztosítani tudják az emberek számára a személyes adataik feletti ellenőrzést, és jogaik hatékonyabb gyakorlását.¹⁵²

A sok változás közül érdemes kiemelni néhány szabályt, mely véleményem szerint jelentős előrelépést jelent az érintettek jogainak gyakorlása szempontjából. A személyes adatok tárolásának megszüntetéséhez való jog segíteni fog abban, hogy a felhasználók jobban tudják kezelni online adataikat. Ha az érintett nem kívánja adatai további feldolgozását, és tárolásukat semmi sem indokolja, az adatok törlésre kerülnek. A szabály célja az emberek jogainak védelme, nem a múltban történtek törlésére vagy a sajtószabadság korlátozására irányul, mivel a rendelet megfelelően kívánja támogatni a véleménynyilvánításhoz való jogot és a szólásszabadságot is. További újjáértékelésként az adathordozhatósághoz való jog garantálja az érintettek számára a saját adataikhoz való könnyebb hozzáférést azáltal, hogy megkapják az adatkezelőtől a tárolt adataik másolatát, továbbá egyszerűbb lesz a személyes adatok szolgáltatók közötti továbbítása is.¹⁵³ E szabályt a javaslat pozitív elemének tartom, mely a piacon a versenyt és a választás szabadságát hivatott megvalósítani. Az érintettek hozzájárulását¹⁵⁴ igénylő adatkezelés eseteiben az érintettek kifejezett, önkéntes és tájékozott hozzájárulására lesz szükség, mely megvalósulhat például az érintett személy nyilatkozatával vagy egyértelmű megerősítő cselekményével. Az átláthatósággal kapcsolatban előremutató és jelentős az érintett befogadóképességének megfelelő, világos és közérthető nyelven történő tájékoztatás követelményének rögzítése.

A Bizottság célja megfelelőbb eszközökkel ellátni az érintetteket jogaik gyakorlásához. Az érintettek tájékoztatásáról szóló szabályozás átfogó, új elemként pedig tartalmazza a felügyelő hatósághoz címzett panasz benyújtásának jogáról való tájékoztatás követelményét is. Az EU-szerte érvényes, egységes szabályozás hatályba lépésével nagymértékben

¹⁵² COM(2012) 9 final p.2.

¹⁵³ John Nurthen: Europe: Stricter Personal Data Protections Proposed
<http://www.staffingindustry.com/eng/Research-Publications/Publications/CWS-3.0/February-8-2012-Vol.-4.6/Personal-Data-Protections> 08.2.2012.

¹⁵⁴ Az érintettek hozzájárulásáról bővebben ld.: Serge Gutwirth/Yves Poullet/Paul De Hert/Cécile de Terwangne/Sjaak Nouwt (szerk.): Reinventing Data Protection? Springer 2010. pp.83-110, 157-221.

leegyszerűsödik az, ahogyan a polgárok és a vállalkozások az adatvédelmi joggal érintkeznek. A jogorvoslathoz való jog tekintetében nagy könnyebbség, hogy az érintettek a saját nemzeti adatvédelmi hatóságukhoz fordulhatnak még akkor is, ha személyes adataik feldolgozása nem hazájukban történik, a vállalatoknak pedig az egyablakos ügyintézés értelmében csak egy nemzeti adatvédelmi hatósággal kell ügyeiket intézniük, azzal, amely a székhelyük szerinti uniós országban működik. Az érintettek kifogásoláshoz való jogát érintő hasznos változás a bizonyítási teherre vonatkozó szabály, mely véleményem szerint az érintettek számára igen kedvező: a javaslat értelmében a bizonyítási teher az adatkezelőn van. Ahogy az a bizonyítási tehernél is látható, az érintettek jogainak erősítése az adatkezelők kötelezettségeinek növekedésével jár, mely hátránya, hogy a kis vállalatoknak ez túlzott terheket jelenthet. Az adatbiztonság növelése érdekében egyes esetekben az adatkezelőknek nő a felelőssége és elszámoltathatósága, melyre egy példa a javaslatban, hogy a vállalatoknak és a szervezeteknek indokolatlan késedelem nélkül (ha lehetséges, 24 órán belül) értesíteniük kell az érintetteket az adatokkal való súlyos visszaélésekről.

Ezen változásokon kívül fontos megemlíteni a nemzeti adatvédelmi hatóságok függetlenségének és hatásköreinek megerősítését, mely arra szolgál, hogy megfelelő eszközökkel rendelkezzenek a panaszok kezeléséhez, hatáskörük kiterjedjen a hatékony vizsgálatok lefolytatására, jogilag kötelező határozatok meghozatalára, valamint hatékony és visszatartó erejű szankciók alkalmazására.¹⁵⁵ A szankciókkal kapcsolatban megállapítható, hogy a Bizottság nagy hangsúlyt fektet a jogsértők üldözésére, azonban a nagyon magas bírságok miatt szükség van annak tényleges megvalósulására, hogy a felügyelő hatóságok valóban az egyedi eset összes körülményeire tekintettel legyenek döntésük meghozatalakor, bírságok kiszabásakor.

Az új adatvédelmi reform kimondja, hogy a személyes adat értékes, és védeni kell. Pontosan ez az, amit az EU el kíván érni, a javaslat nagy lépést jelent előre a jelenlegi 95/46/EK irányelvhez képest egy új, harmonizáltabb szabályozás irányába.

¹⁵⁵ COM(2012) 9 final p.6.

V. Források

Felhasznált jogszabályok

Az Európai Parlament és a Tanács 95/46/EK irányelve (1995. október 24.) a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról

Javaslat Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról (általános adatvédelmi rendelet) Brüsszel, 2012.1.25. COM(2012) 11 final

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról

Felhasznált irodalom

Chronowski/Drinóczi/Petrétei/Tilk/Zeller: Magyar alkotmányjog III. Alapvető jogok. Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó, 2010. 109-132. o.

Serge Gutwirth/Yves Poullet/Paul De Hert (szerk.): Data Protection in a Profiled World. Springer, 2010. 77-104. o.

Serge Gutwirth/Yves Poullet/Paul De Hert/Ronald Leenes (szerk.): Computers, Privacy and Data Protection: an Element of Choice. Springer, 2011. 285-307. o.

Serge Gutwirth/Yves Poullet/Paul De Hert/Cécile de Terwangne/Sjaak Nouwt (szerk.): Reinventing Data Protection? Springer 2010. 83-110, 157-221. o.

Jóri András: Adatvédelmi kézikönyv. Budapest, Osiris Kiadó, 2005. 21-66. o.

Majtényi László: Az információs szabadságok - adatvédelem és a közérdekű adatok nyilvánossága. Budapest, CompLex Kiadó, 2006. 312-314.o.

Karen Lawrence Öqvist: Virtual Shadows. Your Privacy in the Information Society. GB, BCS, 2009. 47-79. o.

359. Eurobarométer Különjelentés - Attitudes on Data Protection and Electronic Identity in the European Union http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_359_fact_hu_en.pdf 2012.04.10.

Az adatvédelmi irányelv 29. cikke alapján létrehozott munkacsoport:1/2008 vélemény a keresőmotorokkal kapcsolatos adatvédelmi kérdésekről. Elfogadták 2008. április 4-én http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2008/wp148_hu.pdf 2012.10.13.

A 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport: 2012/1. sz. vélemény az adatvédelmi reformjavaslatokról http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2012/wp191_hu.pdf 2012.11.02.

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak. A magánélet védelme az összekapcsolódó világban. 21. századi európai adatvédelmi keret. Brüsszel 2012.1.25. COM(2012) 9 final

European Banking Federation: EBF Position on the European Commission's Proposal for a Regulation on the Protection of Individuals with Regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of such Data (General Data Protection Regulation) <http://www.ebffb.eu/uploads/documents/positions/RetailFinance/23%20May%202012-D0208G-2012-Draft%20EBF%20position%20on%20data%20protection.pdf> 2012.11.08.

Európai Bizottság: Hogyan erősíti az adatvédelmi reform a polgárok jogait? http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/2_hu.pdf 2012.02.03.

Európai Bizottság: Hogyan fogja az EU reformja az új technológiai fejleményekhez igazítani az adatvédelmi szabályokat? http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/8_hu.pdf 2012.02.03.

Európai Bizottság: Hogyan fogja az uniós adatvédelmi reform megerősíteni a belső piacot? http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/4_hu.pdf 2012.02.03.

Európai Bizottság: Miben fogja az uniós adatvédelmi reform megkönnyíteni a nemzetközi együttműködést? http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/5_hu.pdf 2012.02.03.

Európai Bizottság: Miért van szükségünk uniós adatvédelmi reformra? http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/1_hu.pdf 2012.02.03.

Európai Bizottság: Milyen hatással lesz az adatvédelmi reform a közösségi portálokra? http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/3_hu.pdf 2012.02.03.

The European Consumer Organisation: BEUC Position Paper <http://epic.org/privacy/BEUC-Position-Paper.pdf> 2012.11.01.

EUROPA: Data protection reform: Frequently asked questions <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/12/41&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> 2012.04.10.

European Data Protection Supervisor: Opinion of the European Data Protection Supervisor on the Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – “A comprehensive approach on personal data protection in the European Union” http://idpc.gov.mt/dbfile.aspx/EDPS_11.pdf 2012.04.12.

European Commission: Commission Staff Working Paper Impact Assessment http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/sec_2012_72_en.pdf 2012.01.25.

European Commission: Commission Staff Working Paper Executive Summary of the Impact Assessment http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/sec_2012_73_en.pdf 2012.01.30.

European Digital Rights: Position on the Regulation on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (General Data Protection Regulation) http://edri.org/files/1012EDRi_full_position.pdf 2012.11.10.

The Greens/European Free Alliance: Hearing on "Data Protection for the Digital Age": The Right to be Forgotten, or: How to Exercise User Rights? http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/EDPS/Publications/Speeches/2012/12-06-28_DP_Digital_Age_EN.pdf 2012.11.04.

Európai Parlament: Véleménytervezet a Jogi Bizottság részéről az Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság részére a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre (általános adatvédelmi rendelet) irányuló javaslatról [http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CDUQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.europarl.europa.eu%2FRegData%2Fcommissions%2Fjuri%2Fproject_avis%2F2012%2F494710%2FJURI_PA\(2012\)494710_HU.doc&ei=rFauULuZG4XktQak44CADg&usg=AFQjCNFTBDYzkTEU_Oiy5jJcSOSPuHt2og&sig2=gCpth_wV1szY0hD7aLfwzw](http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CDUQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.europarl.europa.eu%2FRegData%2Fcommissions%2Fjuri%2Fproject_avis%2F2012%2F494710%2FJURI_PA(2012)494710_HU.doc&ei=rFauULuZG4XktQak44CADg&usg=AFQjCNFTBDYzkTEU_Oiy5jJcSOSPuHt2og&sig2=gCpth_wV1szY0hD7aLfwzw) 2012.11.09.

Federation of European Direct and Interactive Marketing: FEDMA's position on the European Commission's proposal for a General Data protection Regulation http://www.fedma.org/fileadmin/documents/Position_Papers/20120725_FEDMA_position_on_Data_Protection_Regulation_-_matching_the_council_text.pdf 2012.10.11.

Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság: A NAIH álláspontja az Európai Bizottság által javasolt új adatvédelmi szabályozással kapcsolatban <http://www.naih.hu/files/NAIH-allaspontja-EU-adatved.pdf> 2012.11.05

Peter Bright: Europe proposes a "right to be forgotten" <http://arstechnica.com/tech-policy/news/2012/01/eu-proposes-a-right-to-be-forgotten.ars> 2012.01.26.

Jerry Brito: What Europe's „Right to be Forgotten” Has in Common with SOPA <http://techland.time.com/2012/01/30/what-europes-right-to-be-forgotten-has-in-common-with-sopa/> 2012.02.10.

Dajkó Pál: Megégett emberek fényképei: próbaper lehet a Google ellen indított eljárás http://itcafe.hu/hir/google_spanyolorszag_alfaques_per.html 2012.10.10.

Davis & Gilbert LLP: European Commission Proposes Comprehensive Reform of EU Data Protection Rules http://www.dglaw.com/images_user/newsalerts/AdvMktngPromo_European_Commission_Proposes_Comprehensive_Reform_Of_EU_Data_Protection_Rules.pdf 2012.03.14.

Claire Davenport: Spain refers Google privacy complaints to EU's top court <http://www.reuters.com/article/2012/03/02/us-eu-google-idUSTRE8211DP20120302> 2012.10.03.

Federica De Santis/Laura Liguori: Could ISPs be Forces to Take Action to Guarantee Individual's "Right to be Forgotten"? From the "Right to be Let Alone" to Control Over Personal Data <http://www.portolano.it/2012/08/could-isps-be-forced-to-take-action-to-guarantee-individuals-right-to-be-forgotten-from-the-right-to-be-let-alone-to-control-over-personal-data/> 2012.10.16.

Digital Civil Rights in Europe: Spanish DPA Asks ECJ On Right To Be Forgotten <http://www.edri.org/edriagram/number10.5/right-to-be-forgotten-ecj> 2012.10.06.

Francoise Gilbert: EU Data Protection Overhaul <http://www.globalprivacybook.com/blog-european-union/223-eu-data-protection-overhaul-new-draft-regulation> 2012.03.07.

Gerrit Hornung: A General Data Protection Regulation for Europe? Light and Shade in the Commission's Draft of 25 January 2012 <http://script-ed.org/?p=406> 2012.05.23.

it law group: proposed eu data protection regulation – January 25, 2012 draft: what us companies need to know <http://www.itlawgroup.com/resources/articles/230-proposed-eu-data-protection-regulation-january-25-2012-draft-what-us-companies-should-know-.html> 2012.01.27.

David Meyer: EU puts Google straight on „right to be forgotten” <http://www.zdnet.com/eu-puts-google-straight-on-right-to-be-forgotten-3040095097/> 2012.11.05.

Out-Law.com: „Friends”-only postings not subject to „right to be forgotten” rules, Commission says <http://www.out-law.com/en/articles/2012/february/friends-only-postings-not-subject-to-right-to-be-forgotten-rules-commission-says/> 2012.10.09.

Viviane Reding: The EU Data Protection Reform 2012: Making Europe the Standard Setter for Modern Data Protection Rules in the Digital Age http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-12-26_en.htm 2012.05.07.

Jeffrey Rosen: The Right to be Forgotten <http://www.stanfordlawreview.org/online/privacy-paradox/right-to-be-forgotten> 2012.09.10.

John Schwartz: Two German Killers Demanding Anonymity Sue Wikipedia's Parent http://www.nytimes.com/2009/11/13/us/13wiki.html?_r=1 2012.10.13.

Vinod Sreeharsha: Google and Yahoo Win Appeal in Argentine Case http://www.nytimes.com/2010/08/20/technology/internet/20google.html?_r=0 2012.11.01.

Allan Swann: Tough new EU data privacy laws revealed – expert reaction <http://boardroom.cbonline.com/news/tough-new-eu-data-privacy-laws-revealed-expert-reaction250112> 2012.01.30.

Peter Swire/Yianni Lagos: Why the Right to Data Portability Likely Reduces Consumer Welfare: Antitrust and Privacy Critique. http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2159157 2012.11.02.

Szedlák Ádám: Beleégetjük az Internetbe a legcikibb ügyeket. <http://www.origo.hu/techbazis/20120911-nem-felejt-i-a-politikusok-botranyait-a-google-kereso.html> 2012.10.14.

Omer Tene/Jules Polonetsky: Privacy in the Age of Big Data <http://www.stanfordlawreview.org/online/privacy-paradox/big-data> 2012.02.02.